

ISSN 0908-858X
Postbesørget blad

09106 00C 209 000
NIELS BOMHOLT JENSEN
LANGEMARKEN 3
ULBØLLE
5762 VESTER SKERNI 5762 0 6/ 3

Dansk Ornitologisk Forening

Foreningen for fuglebeskyttelse

*Unbound
Havrevimp
12.6.1973*

HAVREVIMPEN DOF- FYN

7. ÅRGANG NR.4, OKT. 1999

Slaget om Æbeløs nordkyst Fiskeørnedebat
En sjov kragerede Langelandsrapport
Nyt naturområde nær Odense
Ringmærkning Odense Ringmærkestation
Nyt fugletårn i Fyns Amt
I Gulstavskovene Biædere på Enebærodde
Kontaktannonce – om det fynske Havørnepar

HAVREVIMPEN

Udgives af Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns Amt

ISSN 0908-858X

Tryk: Micro-Forma Oplag: 630

Redaktion:

Søren Gjaldbæk - Jacob Sterup Andersen
Tim Hesselballe Hansen - Michael Mosebo Jensen

Redaktør:

Søren Gjaldbæk, Carsten Hauchs Vænge 4, 5230 Odense M, tlf. 66 13 78 56

Udsendelse af Havrevimpen (abonnement, adresseændringer):

Michael Mosebo Jensen, Flødstrupvej 9, 5540 Ullerslev, tlf. 65 35 34 04

Fra felten:

Tim Hesselballe Hansen, Kanalvej 52, 5000 Odense C, tlf. 65 91 27 36

I felten: 40 92 42 76. Ring straks, hvis du ser noget usædvanligt!

Internet:

Jan Holm Jensen, Ejersmindevej 10, 5250 Odense SV

Tlf. 66 17 13 17, Email: janoholm@post6.tele.dk

Tlf.svarer: 24 12 04 79 – indtælfoner dine observationer til hjemmesiden.

Hjemmeside: <http://home6.inet.tele.dk/dof-fyn/>

Kontaktadresse, bestyrelsen:

Flemming Byskov, Sdr. Højrupvejen 128 C, Havndrup, 5750 Ringe, tlf. 65 98 22 18

Ungdomsudvalget:

Lisbeth & Steen Winkel, Trappebæksvej 38, 5700 Svendborg, tlf. 62 20 10 38

E-mail: steenwinkel@get2net.dk.

Indhold:

Formandens hjørne	3	Fra felten	32
Slaget om Æbeløs nordkyst	4	Kontaktannonce	35
Debat	6	Lidt til småfuglene	38
En sjov kragerede	9	Biædere på Enebærrodde	40
Nyt naturområde nær Odense	10	Nyt fugletårn i Fyns Amt	42
Ringmærkning	14	Langelandsrapport	44
Odense ringmærkestation	26	Turrapporter, ture og møder	49
En junidag i Gulstavskovene	29	Små pip	58

Tegninger: Kåre Gjaldbæk, Gunhild Brink.

Fotos: Esben Eriksen, Kjell Gade, Søren Gjaldbæk, Lars Hansen, Poul Henrik Harritz, Biofoto/Erik Thomsen.

Copyright: DOF-Fyn. Udgivelsen må kun citeres med tydelig kildeangivelse

Fra redaktionen

Så er vi klar med årets sidste nummer af Havrevimpen. Fra redaktionen skal der lyde stor tak til de mange, der har leveret stof til bladet, det gør livet som redaktør let. Vi håber på, at der i fremtiden fortsat vil komme materiale fra de mange lokale ornitologer, som har føling med det fynske fugleliv.

Redaktionen har også modtaget et debatindlæg, som har affødt et svar, omkring Fiskeørnens status som ynglefugl på Fyn (og i Danmark som sådan). Vi håber på, at det vil være starten på en rubrik, hvor meninger om stort og småt kan brydes.

Et område, som vi i foreningen bør gøre mere ud af, er ungdomsarbejdet. Når man færdes i den fynske natur, ser det ud til, at fuglekiggeri er en syssel for de bedagede. Ungdomslejren i Blåvand kunne ikke få andre fynske deltagere end Steen Winkel, DOF Fyns ungdomsudvalgs formand, og han er vist ikke helt ung længere. De steder i landet, hvor feltarbejdet får et løft, er det ofte unge mennesker, som med deres store energi og engagement trækker læsset. Fra Havrevimpens side vil vi de næste 4 numre forsøge os med en "junior side". Vi er godt klar over, at en sådan side ikke vil få antallet af ungdomsmedlemmer til at eksplodere, men det er blot et beskedent forsøg på at støtte sagen. Det er vores håb, at der er nogle børn/juniorer rundt omkring, som vil læse rubrikken (især hvis I viser dem siderne), bladre videre og måske derved få lidt interesse for fuglene. Vi vil gerne have reaktioner fra læserne, så vi kan vide, om vi skal fortsætte ad den vej.

Formandens hjørne

Et fristed for en formand, tak til redaktionen.

Når vi i de kommende år ser og hører mere til Bulgariens ornitologer er dette alene et udtryk for formandens lyst til at støtte lokalt samt at opleve den enestående bulgarske natur med dens store fuglerigdom. Jeg har lige været på tur dernede og arbejder med endnu en tur - for DOF-medlemmer august år 2000, så interesserede kan godt begynde at spare op.

Nu til en alvorlig sag: Når en fynbo og DOF-medlem gentagne gange i foråret '99 forstyrrer de fynske Havørne i den følsomme yngletid og har foretaget samme øvelse ved Hostrup Sø, så bør han ekskluderes af DOF. Samme fynbo er uønsket i Skåne efter en lignende interesse for ynglende skånske Kongeørne i '97. Vi har alle pligt til at beskytte vore sjældne ynglefugle og frem for alt lade dem have fred i yngletiden - i særdeleshed en meget følsom art som Havørnen.

Der er ingen – overhovedet ingen – acceptabel undskyldning når en DOF'er efter flere klare henstillinger fortsat absolut skal hen til reden.

En anden aktuel sag er Æbeløfredningen – læs om dommen andetsteds i bladet. Når man i "Fynsk Natur", nr. 3 1999, kan læse Bent Søby Madsens meget lange "Drøm under tilgroning", bliver man meget hurtigt klar over, at hr. Madsen ikke kender Æbeløfredningen og ikke er klar over, at fredningen følges nøje. (*Bent Søby Madsens hovedsynspunkt er, at Æbelø på grund af forkert forvaltning vil gro til, red.*). Skal en skov blive til natur - eller urskov - skal den jo have fred i 400 år, så du har ret, "ta' den med ro". Vil man i Danmark se en skov, der har ligget urørt i en meget lang periode, er Vorsø stedet. Her mangler der kun 330 år, før vi har en urørt naturskov. Jeg mener, at Æbeløfredningen og forvaltningen her går den rigtige vej. Niveaueet for afgræsning er vanskeligt at afgøre, man vil vel prøve sig frem. Målet for Æbelø vil være en skovdækket ø med en flot slette, for mig gerne med nænsom kreaturafgræsning. Vil man se, hvordan man ikke skal forvalte en naturskov, vil jeg anbefale en tur til Romsø og se den sidste massakre på gamle træer. Det var i øvrigt i Romsøs bregne/granområder, at Vindroslen yngede for kun anden gang i Fyns Amt sidste år.

Dette blot nogle bemærkninger fra formanden.

Slaget om Æbeløs nordkyst

Af Flemming Byskov

19. og 20. maj stod så slaget om nordkysten på Æbelø. Den 19. besigtigelse og den 20. offentligt møde med Naturklagenævnets votering og afgørelse. Hvad handlede det så om? Jo, ejeren (Aage V. Jensens Fonde), DOF og Fyns Amt ønskede en strækning fra fyret og ud til Østerhoved fri for menneskers færdsel, suppleret med en 300 m zone på havet fri for færdsel med både. Dette beskedne ønske for at give dyrelivet og et stykke "Guldalderkyst" med fred og idyl. Den af ejeren anlagte sti gennem sko-

ven med mulighed for kik hen ad den uforstyrrede kyst flere steder skulle så kompensere for den tabte strandgangsret. Helt usædvanligt er det, at en grundejer støtter en fredning på eget grundstykke og oven i købet anlægger trapper og stiforløb bag om det fredede stykke kyst. Alt i alt en del af den samlede fredning, der kunne give fremtidens besøgende en for Danmark unik mulighed for at opleve et stykke uforstyrret natur, smukke skovpartier af gamle knudrede træer i samspil med flydelerskrænter og ube-

rørt natur med store sten i vandet – et fristed for dyrene – en hidtil uset herlighedsværdi for de besøgende gæster.

Men ak, dette enkle ønske piller ved den danske strandgangsret. Pludselig er denne nordkyst landets bedste fiskested for laksefisk. Der findes også en geologisk foldning som kun findes et sted i verden, "Æbeløfoldningen", som alle absolut skal se. Og så er der jo endelig det, at hvis der ikke står en lystfisker pr. 10 meter på kysten, så vil Skarven slå sig ned og ødelægge alle skovens træer (udtalt med stor alvor af en konservativ, fynsk politiker!). Der er pludselig ikke grænser for anvendelsesmulighederne her. Alle taler om, at Havørnen vil slå sig ned med rede her på kysten jævnfør fredningsforslaget. Helt fejlagtigt, ingen har tilsyneladende læst fredningsforslaget, Havørnen er overhovedet ikke nævnt i fredningsforslaget i forbindelse med kystlinien! Man må sige, at sindene var i kog, argumenterne blev fremført med stor ihærdighed, da ca. 20 personer besigtigede hele kyststrækningen sammen med nævnet. Der var hyppige stop og megen argumenteren. Det eneste fornuftige argument imod kystfredningen var efter vores opfattelse "Æbeløfoldningen", denne flotte frilagte geologiske foldning, som kun findes et sted i verden, nemlig her. Problemet kunne let løses ved at give 300 meter strandgangsret hen til foldningen – et spiseligt kompromis efter vores mening.

På det offentlige møde dagen efter på Otterup Hotel var der ud over de fremmødte ved besigtigelsen også et talstærkt islæt af mediefolk. Argumenterne blev atter fremført med stor følsomhed. Fyns Amt støttede forslaget under henvisning til den unikke natur. DOF og grundejeren argumenterede for herlighedsværdien ved et stykke urørt strand i tilknytning til den i fremtiden urørte skov – et fristed for dyrelivet. Fiskerne rasede – kysten var altså Danmarks bedste fiskested. Tilkaldte eksperter udtalte sig. Skarven blev igen bragt på banen af den konservative politiker fra Naturklagenævnet. Selv om Skov- og Naturstyrelsen afviste Skarven som et problem under henvisning til mulighederne i Skarveforvaltningsplanen, var den konservative politiker hverken til at hugge eller stikke i: Skarven ville da overskide hele kysten og ødelægge skovens træer.

Efter en flere timer lang debat, seriøs som useriøs, sluttede mødet. Naturklagenævnet havde nu en svær opgave at løse. Efter endnu flere timer kom så et klart svar: Kystlinien skal ikke fredes!

I DOF er vi glade for et klart svar – et kompromis havde ikke været godt for demokratiet (*der findes dog folk, som mener, at kompromisser er en af demokratiets fineste kvaliteter, red*). Vi respekterer afgørelsen fuldt ud, om end vi beklager den.

Vil vi se urørt natur, må vi så tilbage til Vorsø, her er noget af den stemning, som vi ønskede på Æbelø.

Debat

Fra Erik Ehmsen har Havrevimpfen modtaget følgende indlæg. Anledningen er, at Per Bomholt, Kolding, der er medlem af DOF's rovfuglegruppe, i et interview i Politiken den 14. sep 1998 udtalte, at mange Fiskeørnepar yngler i Danmark. Blandt andet skulle sydfyn have huset et ynglepar, og resultatet kunne ses ved Brændegård Sø i form af en ung og en gammel fugl.

Æ tro'e de var løwn.

Gennem de sidste par år har rygterne løbet blandt ornitologerne – 1. Fiskeørnen yngler i Danmark – 2. Mange Fiskeørne yngler i Danmark – 3. Per Bomholt overdriber og har ikke ordentligt belæg for sine udtalelser.

Til det første rygte kan man efter billede og artikel i "Fugle og Natur" nr. 2 1998 s. 12-14 kun sige, ja heldigvis gør den det!

Rygte 2 er jeg ikke kompetent til at udtale mig om.

Men det er for mig og, håber jeg, foreningen vigtigt at tage sig af rygte 3. Vort renommé bygger på, at de optællinger, registreringer, undersøgelser m.m. som vi laver er korrekte! Jeg vil derfor opfordre Per Bomholt til at afkræfte hans udtalelser om ynglende Fiskeørn på Fyn i 1998. Begrundelsen er, at udtalelserne bunder i alt for løse og ikke underbyggede undersøgelser.

Jeg har kontaktet mere end 20 af de mest aktive ornitologer på Fyn for at undersøge hvornår og hvor mange Fiskeørne, de har set i perioden 1/7 til 10/8 i 1998. Samtlige iagttagelser ses i

skemaet nederst på siden.

Vi er tre ornitologer, der dagligt har været forbi Brændegård Sø op til flere gange om dagen i hele perioden fra tidlig morgen til sen aften. Endvidere er der ikke andre søer i området, der kan have dækket et Fiskeørnepars behov i yngleperioden, uden at disse har været besøgt mange gange. Arreskov Sø, der er den eneste sø af passende størrelse, har p.g.a. Havørne været under næsten døgnbevogtning i perioden.

Jeg tror, at Fyn indeholder egnede ynglebiotoper for Fiskeørnen. Jeg mener også, at øen indenfor de sidste 10 år kan have huset ynglende Fiskeørn. Men jeg vil ikke være med til, at vores og foreningens renommé ødelægges af for dårligt underbyggede udtalelser!

Desuden vil jeg opfordre Rovfuglegruppen til at udstikke retningslinier for hvornår og hvilke observationer af Fiskeørne, der kan bedømmes til at være mulige, sandsynlige og sikre yngleindikationer. For mig at se ser det ud til, at definitionerne flyder.

Erik Ehmsen.

Per Poulsen	Brændegård Sø	1	20/7
Erik Thomsen	Brændegård Sø	1	28/7
Erik Thomsen	Brændegård Sø	2	1/8
Erik Ehmsen	Brændegård Sø	1	7/8

Iagttagelser af Fiskeørn ved Brændegård Sø fra 1998 i perioden 1.7-10.8. (EEH).

Svar fra Per Bomholt

Foranlediget af en opfordring fra redaktøren skal jeg kort redegøre for, hvilke typer af data, der indsamles i "Projekt Fiskeørn", hvilke kriterier, der anvendes til at klassificere disse efter, samt diskutere, hvorvidt de indsamlede data afspejler de faktiske forhold i Danmark.

To steder i landet udføres der månedlige tællinger af Fiskeørne i månederne april til september, henholdsvis i midtjylland omkring Salten Langsø og Rørbæk Sø samt i Vestsjællands Amt omkring Tissø, Sorø og Slagelse. Desuden holdes en redelokalitet nær Holstebro under stadig observation. I resten af landet er overvågningen sporadisk, om end forfatteren selv gennemfører en række tællinger i tilknytning til projektet.

Der indrapporteres årligt flere tusind iagttagelser til DOFs forskellige lokale afdelinger. En del af disse er tilgængelige allerede året efter de foreligger, andre dukker op senere. Til det såkaldte "Projekt Sjældne Ynglefugle" blev der i 1998 kun indrapporteret af 2 bidragsydere, i 1999 har jeg kun modtaget fra én eneste. Derimod har jeg mellem 20 og 25 kontakter, som jeg telefonisk indsamler data fra årligt. De har bidraget med materiale siden 1995 og de kommer på steder, hvor vi har mistanke om ynglende ørne. Det betyder, at langt over 90% af de data, jeg indsamler, kommer gennem mit personlige "Projekt Fiskeørn".

Det er selvfølgelig dybt bekymrende, at der f.eks. ved en tælling 2. juni kan ses Fiskeørne ved Arresø – Pøleåen med en frekvens på mindst en

fugl i timen i gennemsnit, uden at det giver anledning til, at fænomenet undersøges nærmere. Noget lignende gælder på op mod 25 andre lokaliteter i Danmark, heraf mindst 10 på Sjælland. Det er efterhånden lykkedes at få etableret et netværk af observatører nogle steder, således at iagttagelser kommer til mit kendskab samme sæson som de er gjort, men de fleste får man først ind, når det er for sent.

Hvis man omhyggeligt gennemarbejder DOFs rapporter, hører det til den absolutte undtagelse, at observatøren har identificeret fugle, betegnet som 1K. Derimod kan man finde en del mærkværdige fænomener, f.eks. 2K fugle i forsommeren. Der står ikke noget om, hvordan bestemmelsen af disse fugle, der ifølge ringmærkning skulle være i Afrika, er foretaget.

Det kan være et lige så stort problem at afgøre, hvad fugle foretager sig, men generelt er de f.eks. på træk mod nord, hvis de flyver nordpå, på omvendt træk hvis de flyver mod syd osv. I virkeligheden er det utroligt svært at bruge de data, der indsamles. Et andet problem er, at den ornitologiske aktivitet ikke er beskrevet. Man ved altså ikke, om en manglende forekomst i perioden 1.6. til 15.8., der er den periode, jeg koncentrerer mig om at se på i rapporterne, bare skyldes, at alle sjællænderne kører til Reersø for at kigge efter Biædere i stedet for at sidde ved Tissø for at studere Fiskeørne. Tilbage står imidlertid fakta. Der ses Fiskeørne i fuglens naturlige yngletid fra medio april til medio august på mere

end 25 danske lokaliteter, heraf mindst 1 på Fyn.

Bestanden i Østtyskland begynder at ankomme til rederne der omkring 1. April og æglægningen starter ca. 14 dage senere for de første par. I sydnorge ankommer Fiskeørnen fra midten af april og æglægningen foregår normalt omkring månedsskiftet april-maj. Det samme gør sig gældende i Sverige, hvor bestanden imidlertid er 10 gange større end den norske. De nærmeste par yngler ca. 20 km NØ for Helsingborg i Halland. Der lægges 2-4 æg med 2 dages mellemrum og der ruges i ca. 35 dage af begge forældre. Det betyder, at der ikke flyves med fisk til reden i denne periode. Vi kan slå fast, at de fleste Fiskeørne klækker sidst i maj i nordtyskland og først i juni i vore nordlige nabolande. Ungerne er omkring 8-10 uger før de er fuldfjedrede. De er altså på reden i 56-70 dage. Der vil gå mindst 30 dage yderligere, før de trækker bort i alle retninger fra redestedet. Vi kan altså forvente at se Fiskeørneungfugle nordfra efter 15.8. Dette bekræftes af gennemmeldingsdata fra Falsterbo og Bornholm. Her spiller også data fra Langeland en stor rolle, og de bekræfter tendensen. Ringmærkningen fortæller ligeledes, at Fiskeørne bliver set i Afrika de første 18 måneder efter de er ankommet.

Når der i Danmark ses sikre 1K fugle, som fodres af voksne fugle i perioden mellem 15.7. og 15.8. har jeg valgt at definere disse som unger, der befinder sig mellem redeungestadiet og det selvstændige ungestadie. Denne metode er anerkendt i Atlas projektet fra 1972 og kaldes en udflyjning unge. Mange sikre ynglepar i de to Atlas projekter hidrører fra sådanne iagtt-

gelser. Det er siden december 1998 aftalt med DOFs Videnskabelige Udvalg, at vi fremover anvender 2 kriterier, dels udflyjning unge, dels redefund.

Der er i alt på Sjælland gjort redefund 4 forskellige steder svarende til 6 yngleforsøg siden 1995, og bestanden i Vestsjællands Amt, som er den bedst undersøgte, er mellem 4-6 par årligt. I 1999 havde vi således 2 reder, 4 kuld og 6 par. Desværre fandt vi først rederne efter ungerne havde forladt dem. Jeg vil gerne medvirke til en diskussion af de metoder, jeg anvender, men jeg nå forlange, at eventuelle opponenter anvender argumenter, der afslører, at de har gjort deres videnskabelige hjemmearbejde ordentligt.

"Projekt Fiskeørn" har afsløret, at under 10% af de sikre udflyjning kuld registreres gennem DOFs omfattende dataindsamling. Jeg kan bevise, at det samme gør sig gældende i Atlas bogens kort over forekomsten af Rød Glente. Det fortæller mere om kvaliteten af feltarbejdet i relation til skovfuglenes forekomst end selve udbredelsen af arten. Danmark er med andre ord et U-land, når det drejer sig om registrering af truede skovfugle. Den samme kritik er fremført af OECD. Det er beskæmmende, at et af verdens rigeste lande ofrer under 10.000 kr. om året på at beskytte Lærkefalk, Fiskeørn og glente, og det er for dårligt, at det overlades til velmenende amatører.

Jeg vil til slut advare mod, at vi bare lukker øjnene og lader som om, at disse arter ikke forekommer i landet, fordi vi ikke kan finde rederne. Det er en holdning, der i høj grad går politikernes ærinde.

Per Bomholt.

En sjov kragerede

Af Poul Henrik Harritz

Diskussionen om natursyn er en vanskelig sag. De fleste ornitologer hælder vist mest til, at naturen skal have lov til at udvikle sig så naturligt som muligt – ingen Bævere til Danmark på ladet af en lastbil, ingen svenske skov-urfugle, ingen storkefarme etc. Men høje træer i nærheden af strandene ser mange fuglefolk gerne fjernet, for i dem kan Krager og Huskader bygge rede – og benytte spisekammeret lige udenfor.

Jeg kender en klogere Krage end som så. På den helt træløse holm,

Storeholm, der ligger ud for Ristinge Hale på Sydlangeland, byggede en Sortkrage rede i dette forår. Reden lå på jorden – placeret fordelagtigt midt i det store spisekammer: En Sølvmågekoloni.

Da jeg den 21. maj talte ynglefugle i vildtreservatet for Skov- og Naturstyrelsen havde parret – som det ses på billedet – én, stor unge!

En noget usædvanlig placering for en kragerede.

Sortkrageunge på reden. Storeholm, 1999. Foto: Poul Henrik Harritz.

Nyt naturområde nær Odense

Af Kurt Due Johansen

Når dette blad kommer på gaden, er der anderappen og gåsegakken dér, hvor mejetærskerne høstede for et år siden. Stedet er Ølundgård ved Odense Fjord.

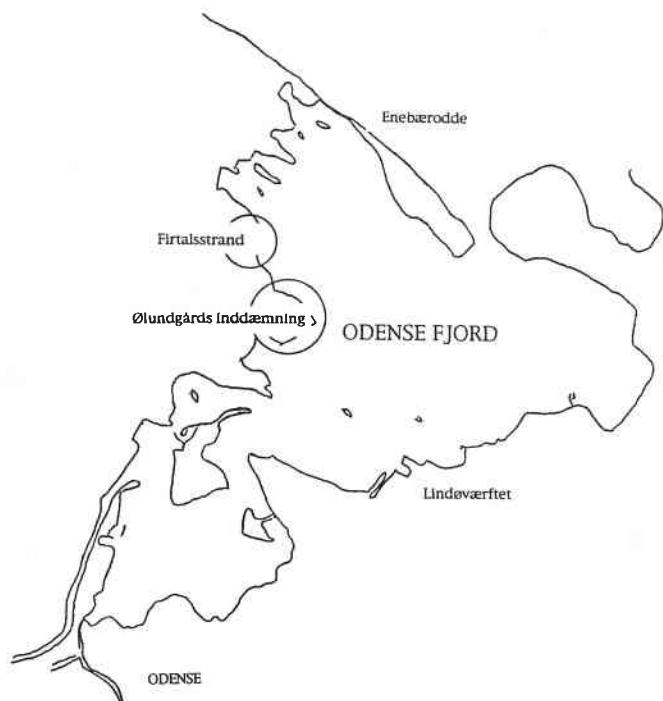
Aage V. Jensens Fonde har slået til igen. Fondene købte i 1998 den 115 hektar store Ølundgård, som ligger mellem Klintebjerg og Hofmangave.

Men for at komme så langt er der lavet et kæmpearbejde. Købet blev en realitet på baggrund af en henvend-

se fra Fyns Amt til Aage V. Jensens Fonde. Fondene kunne straks se mulighederne i området. Fondene fik tilladelse af Jordbrugskommissionen til at erhverve gården. Jordbrugskommissionens betingelse for en erhvervelse af gården var dog, at ca. 20 hektar jord skulle sælges fra.

Selve projektet

Projektet er opdelt i 2 hovedområder: Ølundgårds Inddæmning og Firtalsstrand.

De to områders placering på Odense Fjords vestside.

Ølundgårds Inddæmning er det største område. Området består af ca. 50 hektar under kote nul ("kote" angiver i denne forbindelse antal centimeter under fjordens overflade) samt den tidligere ø Sohoved og dele af den tidligere ø Lammesø. Tilsammen ca. 15 hektar (se kort).

Projektets hovedide er at etablere en dæmning mod kørevejen mellem Ølund og Lammesø samt renovere og forlænge de diger og dæmninger, som der i forvejen er i området. Det skal gøres for at forhindre, at de tilstødende privatejede arealer oversvømmes. Herefter er det forholdsvis simpelt at få etableret naturområdet. Man venter simpelthen på vand fra oven i form af regn. Jordbrugskommissionen har tilladt en vandspejlkote i området i kote minus 25. Det vil sige, at vandet maksimalt vil stå 25 centimeter under vandstanden i fjorden ved normal vandstand. Til sammenligning står vandet i Ølundgårds Inddæmning i dag ca. 1,5 meter under fjordens niveau.

Ved vandstandskote minus 25 vil fordelingen af naturtyper blive følgende:

*Vandflade	30,7 hektar
*Våde enge og sump	18,0 hektar
*Tør eng	0,1 hektar
*Højjord	15,0 hektar

I sommerperioden vil arealet med fri vandflade være mindre, fordi fordampningen er stor på denne årstid. Fordampningen vil have stor indfly-

delse, fordi søerne er meget lavvandede. Der er etableret 3 fugleøer i området.

Fondens ejendom i Firtalsstrand består af 28,5 hektar under kote nul. Naturrestaeringsprojektet i Firtalsstrand bygger på de samme forudsætninger som i Ølundgårds Inddæmning, nemlig at etablere dæmninger for at hindre vandet i at løbe ind på de privatejede arealer, som stadig skal dyrkes med sædskifteafgrøder mv.

Vandspejlskoten bliver kote minus 25, hvilket vil give følgende fordeling af naturtyper:

*Vandflade	11,3 hektar
*Våde enge og sump	16,7 hektar
*Tør eng	0,3 hektar

Det nuværende fugleliv

Det nuværende fugleliv er ikke "værd at skrive hjem om". Normalt yngler der ganske enkelte par vadefugle, fordelt på arterne Vibe, Strandskade og Stor Præstekrave. Derudover få par Rørspurve og Engpiber.

I vinterperioden har de store marker under Ølundgård været rasteplads for store flokke af Sangsvane og forskellige gåsearter.

Fuglelivet efter naturrestauring

Ingen ved naturligvis, hvordan fuglelivet vil udvikle sig på de naturrestaerede arealer i Ølundgårds Inddæmning og Firtalsstrand.

Men vi har dog nogle pejlemærker fra Viggelsø, hvor der blev genskabt et stort vådområde i 1997.

Viggelsø har udviklet sig til en fremragende fuglelokalitet, både i yngletiden og i træktiden. På Viggelsø yngler der mange svømmeænder, vadefugle samt måger og terner. I træktiden raster der tusindvis af svømmeænder, gæs og vadefugle samt mange rovfugle.

Ølundgårds Inddæmning og Firtalsstranden er ikke øer som Viggelsø. Det vil betyde meget for de ynglefugle, som indfinder sig på stedet. Øer har nemlig, når de er fri for ræve, en særlig status, idet prædationen er lav.

Alligevel må det forventes - blandt andet på grund af de etablerede fugleøer i Ølundgårds Inddæmning - at der vil blive et særdeles rigt fugleliv, som på Viggelsø. På grund af en anden sammensætning af naturtyper - der vil blive mere frit vand i Ølundgårds Inddæmning og Firtalsstrand - vil fuglesammensætningen også blive anderledes. Men mon ikke der vil blive ganske mange ynglende svømmeænder, vadefugle og måger? I træktiden vil området tiltrække store flokke af svømmeænder, gæs og vadefugle.

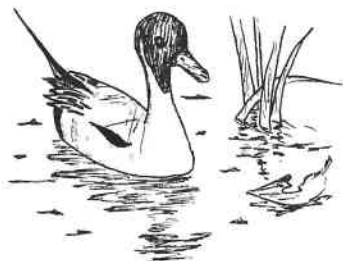
Området ligger lige midt mellem to vigtige vildtreservater, nemlig Egensedybet og Viggelsø-reservatet. Det springende punkt bliver, hvorledes jagten på de tilstødende privatejede arealer samt på fjorden, lige op til Ølundgårds Inddæmning og Firtalsstrand, bliver drevet. Drives jagten på disse områder fornuftigt, er der alle

muligheder for, at de to områder vil komme til at myldre med fugle.

Observationsforhold

Der bliver fremragende muligheder for at iagttage fuglelivet i Ølundgårds Inddæmning fra den nye vejdæmning mellem Ølund og Lammesø. Herfra vil en stor del af området kunne overskues.

Ved Firtalsstrand er der endnu ikke taget stilling til, hvorledes publikum skal kunne iagttage fuglelivet.

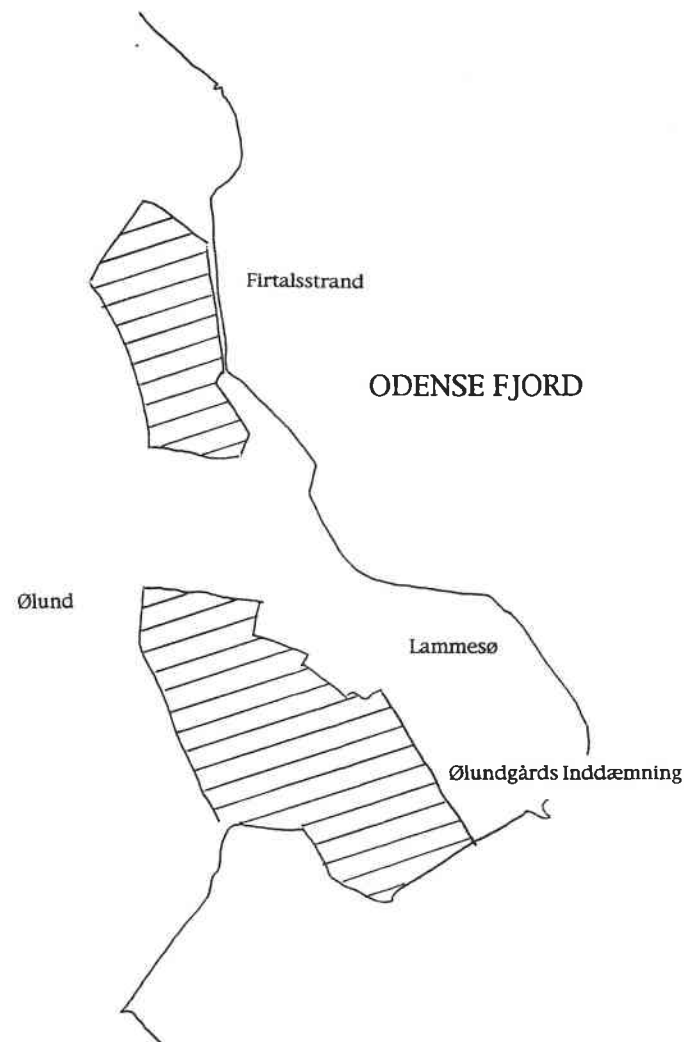

En opfordring

Det er en fantastisk gave til fuglene og alle naturinteresserede at få sådan et enestående stykke naturområde "foræret" af Aage V. Jensens Fonde.

DOF har allerede tilbudt fondene at tælle fugle i området og lave en rapport. Hvis du har lyst til at deltage i fugletællingerne, kontakt forfatteren af denne artikel på 65 93 22 57.

Det er meget vigtigt, at både ornitologer og andre ikke færdes på dæmningerne mod Odense Fjord. Gør du det, rager du 4 meter op over terrænet som en silhuet. Og så er ét sikkert. Fuglene flyver deres vej, og så er der ikke noget at se på for de næste besøgende. Derfor, hold dig venligst til vejene i området.

De to kommende naturperler.

Kort om Aage V. Jensens Fonde

Aage V. Jensen skabte som tømrermester en formue. Aage V. Jensen var meget naturinteresseret og ønskede, at nogle af midlerne i de fonde, som han oprettede, skulle bruges til at skabe gode forhold for naturen og dyrene.

Fondene har blandt andet erhvervet de berømte "Vejlerne" ved Limfjorden og Æbelø, ligesom fondene ejer Høstemark Skov.

Ringmærkning

Af Søren Gjaldbæk

Gennem snart 28 år har Lars Hansen fra Nyborg ringmærket fugle blandt andet omkring Nyborg, på Hindsholm og på mange af de fynske småøer. Havrevimpen har talt med Lars om stort og småt i forbindelse med hans mangeårige virke med og omkring fuglene.

For Lars startede fugleinteressen for alvor midt i 60'erne, hvor han i 10-årsalderen sammen med kammerater begyndte at kigge på, hvad der rørte sig i området omkring Nyborg. Interessen holdt ved, og i 1972 kom han i kontakt med en gruppe bestående af fire meget aktive østfynske ornitologer. Den ene var Jørgen Rabøl, opfinder af "modvindstrækket" (han blev af samme grund kaldt "Jørgen

Modvind"), som publicerede mange artikler om fuglenes trækorientering. Den anden var Henning Noer, der i dag er ansat ved Danmarks Miljøundersøgelser (DMU), og som dengang (og måske stadig) interesserede sig for vadefuglenes trækastigheder under forskellige forhold. Tredje mand var Finn Dalberg og den fjerde var Bent Hylsebech-Jensen, hvis store interesse var ringmærkningen. Grup-

En yngre Lars Hansen med en Spurvehøg. Fyns Hoved, 1986. Fotograf ukendt.

pen havde på det tidspunkt en feltaktivitet, der gav to til tre ture hver dag året rundt i det østfynske område, der således må siges at have været mandsopdækket. Gruppens aktivitet kastede meget lys over fuglenes forekomst og adfærd, hvilket et blik i ældre numre af DOFT vil bekræfte. Det var kontakten til Bent Hylsebech-Jensen, der vakte Lars' interesse for ringmærkning. Den første ringmærkede fugl mødte Lars i 1970, og det var en Musvit, der jog en Sumpmejse - lykkelig rugemor til 8 æg - ud af en kasse. Herefter lagde den selv 8 nye æg og udrugede og opfostrede de 16 unger. Musvitten blev fanget i kassen, ringen aflæst, og en ringmærker fik sig en genmelding. Udover det blev kimen lagt til en lang og stadig aktiv ringmærkningskarriere.

Uddannelsen

Ringmærker bliver man, hvis man får en licens fra Zoologisk Museum i København. For at få den skal man igennem et slags mesterlæresystem. Der findes tre grader: A, B og C. Har man A- eller B-licens, kan man frit mærke, hvor man vil, hvis ellers man har lodsejerens tilladelse, og der ikke fra museets side er udstedt restriktioner mod at ringmærke bestemte arter (med en revision af retningslinierne for ringmærkning fra 1998 er der i dag visse begrænsninger, ringmærkningen skal have et bestemt formål). Den eneste forskel på en A- og en B-licens består i, at med en A-licens kan man selv rekvirere ringe fra Zoologisk Museum, mens man med en B-licens mærker med ringe udstedt til

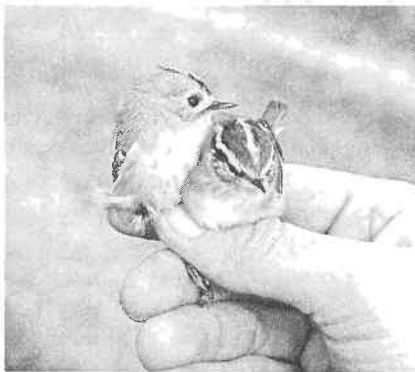
en anden ringmærker eller ringmærkningsgruppe. For at få en A- eller B-licens skal man være "føl" hos en ringmærker, der oplærer én. Samtidig får man en C-licens, der giver ret til at ringmærke fugle mens ringmærkeren er i nærheden.

Vendehals. Foto: Esben Eriksen.

Endemålet er altså A- eller B-licensen, der opnås, når ringmærkeren siger god for, at man har erhvervet sig de nødvendige kvalifikationer. Der er mange ting at lære: Fuglene skal bestemmes korrekt, både hvad angår art, race, køn og alder. Mange af småsangerne ser ret ens ud, men som Lars siger: "Det er de første 1000, der er de vanskeligste!" Man skal kunne veje fuglene, vurdere deres tilstand, tage mål af fuglene og (selvfølgelig) sætte den rigtige størrelse ring på dem, uden at de lider overlast. Endelig skal man lære at føre journaler over de indsamlede data. Hvor lang tid det tager, før kvalifikationerne er i orden, kan variere, men den ringmærker, der indstiller en anden til A- eller

B-licens, hæfter med sin egen licens. Hvis ens elev ikke er dygtig nok, risikerer man at få sin egen licens indtaget, så man indstiller ikke en anden til ringmærkningslicens for gammelt venskabs skyld. Før Lars' tid skulle man til overflod stille til eksamen hos selveste Finn Salomonsen, hvilket jo sikkert har fået en og anden delinkvent til at ryste på hånden! Når man har erhvervet sig A-licensen forsyner Zoologisk Museum en med ringe. Ved genfund sender finderens ring til museet, der informerer ringmærkeren og sender et brev til indsenderen om fuglens herkomst og "curriculum vitae". Lars fulgte Bent Hylsebech-Jensen i et år, inden han i 1973 erhvervede sig sin A-licens.

Fyns første Fuglekongesanger sammen med Fuglekonge i Lars' hånd, okt. 1989. Foto: Lars Hansen.

Hvor ringmærkes der

Indtil sidste år kunne en ringmærker drive sin virksomhed frit, blot han havde lodsejerens tilladelse. Var han f.eks. på besøg hos sin gamle mor

kunne han sætte sit net op i moderens baghave og se, hvad der nu var på den lokalitet. Nu er reglerne strammet op, idet den slags "klatmærkning" ikke skønnes at have tilstrækkelig videnskabelig værdi. Al ringmærkning skal være "projektringmærkning", dvs. man skal have et bestemt mål for øje og af den grund mærke bestemte fugle i en bestemt periode på et bestemt sted. Som det er tilfældet for fiskere, kommer der naturligvis en vis bifangst, det er helt normalt. Typisk vil der finde ringmærkning af småfugle sted på trækstederne, idet man her kan påregne at ringmærke mange fugle. Ringmærkning af ynglefugle finder naturligvis sted på ynglepladserne.

Hvordan fanges fuglene

Der er tre måder at fange fuglene på. Den ene er at sætte net op i krat og buskadser og så tilse nettene jævnlige og mærke, hvad der nu er kommet. Målet her vil typisk være småfugle, men også større fugle, som f.eks. Vandrikse eller Spurvehøg, går nu og da i nettet. Andre fugle fanges i fælder, hvilket typisk anvendes til vade-fugle, der jo oftest færdes på biotoper, hvor nettene ikke kan stå i skjul. Endelig kan man tage de unge fugle i rederne. Ringmærkning af unge fugle har den fordel, at man så er sikker på fuglens oprindelse - man kan få sikkerhed for, at der er tale om danske fugle. En ulempe er, at der er stor dødelighed blandt ungerne. Mærkning af redeunger kan bruges på alle arter, men bruges mest på kolonirugende fugle, f.eks. måger og terner samt på

store fugle som f.eks. rovfugle. De fleste småfugles reder er så svære at finde, at man får mærket for få på denne måde, men eksempelvis svalers reder placeres frit og tæt på hinanden, så for denne gruppe er metoden velegnet.

Lars med en knopsvane. 1978. Foto: Kjell Gade.

Styring af ringmærkningen

Det er Zoologisk Museum, der lovgivningsmæssigt har retten til at ringmærke. Denne ret videregiver museet til en række frivillige ringmærkere. I og med at ringmærkerne er frivillige og ulønnede har museet ikke mulighed for at stille krav til bestemte aktiviteter. Det er den enkelte ringmærker, som definerer sine egne opgaver, og museet holder så styr på

de mange data, der gennem tidens løb er samlet sammen. Har man som biolog eller ornitolog et bestemt videnskabeligt projekt, som kunne støttes af ringmærkningsdata, må man håbe på, at disse data allerede forefindes eller prøve på at gøre en ringmærker interesseret i projektet.

Landsvaler

Lars fulgte Bent Hylsebech-Jensen gennem hele 1972, hvor han mærkede 2000 fugle og fik sin A-licens. Samtidig flyttede Bent til Sønderjylland, så Lars kunne overtage Bents netsteder ved blandt andet Hjulby Sø, Østerø Sø og på Fyns Hoved. Et af de første store projekter, som Lars kastede sig over, var ringmærkning af Landsvaler på de østfynske gårde. Det var Bents anbefaling at arbejde med et projekt sideløbende med all-round mærkning.

Udenlandske genfund af Landsvaler mærket som unge på Hindsholm.

Fra 1972 til 1980 fik 20.000 Landsvaler, hovedsagelig unger, ring på. Det gav 80 udenlandske genfund foruden et væld af aflæsninger og viste at Landsvalerne trækker direkte syd, når de forlader Danmark, dvs over Alperne og ikke vest om, som det er tilfældet for næsten alle Afrika-trækkere. I begyndelsen af perioden var Lars også med i Landsvalegruppen, som blev ledet af Peter Christensen fra Nordsjælland. Gruppens 4 medlemmer havde hver et område på ca. 10 km² i hhv. Nord- og Sønderjylland, på Nordsjælland og på Fyn, hvor ynglebestanden af Landsvaler blev fulgt i tykt og tyndt gennem nogle år. Et af årene var 1974, hvor svalbebestanden på grund af ekstremt koldt vejr i Alperne på det tidspunkt, hvor svalerne trak, blev halveret. Vinteren i Alperne var ganske enkelt et par måneder for tidligt ude. I 1975 havde svalerne på grund af en meget varm sommer vældigt fine forhold herhjemme, hvilket gjorde, at de fleste par "puttede en ekstra unge i reden". I 1976 var bestanden tilbage på normalt niveau. Samme svingninger i bestanden af f. eks Gærdesmutte eller Fuglekonge kan iagttages, hvis denne falder voldsomt i forbindelse med en kold vinter på grund af en kold vinter.

Et spørgsmål, som har interesseret folk, er, hvorvidt det er de samme svaler, der vender tilbage år efter år. Svalegruppens arbejde viste, at man i vid udstrækning får besøg af naboens svaler. Der er ringe sandsynlighed for at både han og hun overlever rejsen til Vestafrika (tur/retur), men de gamle svaler, der overlever, vender tilbage

til samme rede. De unge spredes, de fleste dog indenfor ganske få kilometer fra den rede, som de stammer fra.

Måger og terner

I en periode i 70'erne var der forbud mod at ringmærke måger og terner på deres ynglepladser. I 1980 fik Lars tilladelse til en sådan mærkning, som han har arbejdet med frem til 1998, hvor der igen kom indskrænkninger omkring mågemærkning.

I begyndelsen af 90'erne kom der genmeldinger, der viste, at de unge danske Sølvmåger kunne trække helt til Sydeuropa, en enkelt nåede Marokko. Jacob Sterup Andersen arbejder på Odense Universitetscenter med

Lars på arbejde i en mågekoloni.
Foto: Kjell Gade.

spørgsmålet om, hvor mange unger Stormmåger skal have, for at bestanden ikke skal gå tilbage. Her indgår genmeldingsdata fra Lars' mærkninger. Henning Heldbjerg forsøger, blandt andet med Lars' data, at finde ud af, hvorfor ¼ af Nordeuropas Hættemåger er forsvundet på blot ti år.

Allerede i de første år aflæste Lars voksne Dværg- og Havterner, som var ungemærket i Øst- og Vesttyskland. På det tidspunkt var der ikke genfundet unger som ynglefugle så langt nord for de kolonier, som de selv kom fra.

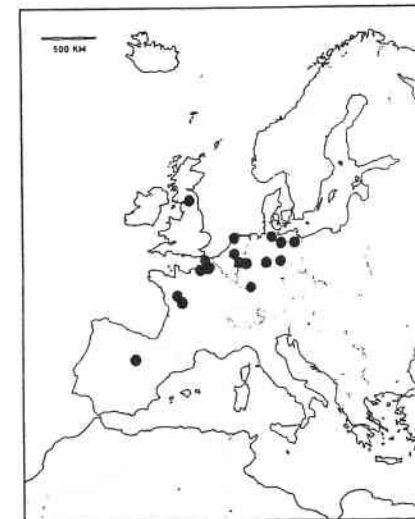
Samtlige danske og udenlandske genmeldinger af Fiskehejre ringmærket som unger i Brockdorff Skov 1973-1991.

Hvorfor ringmærke

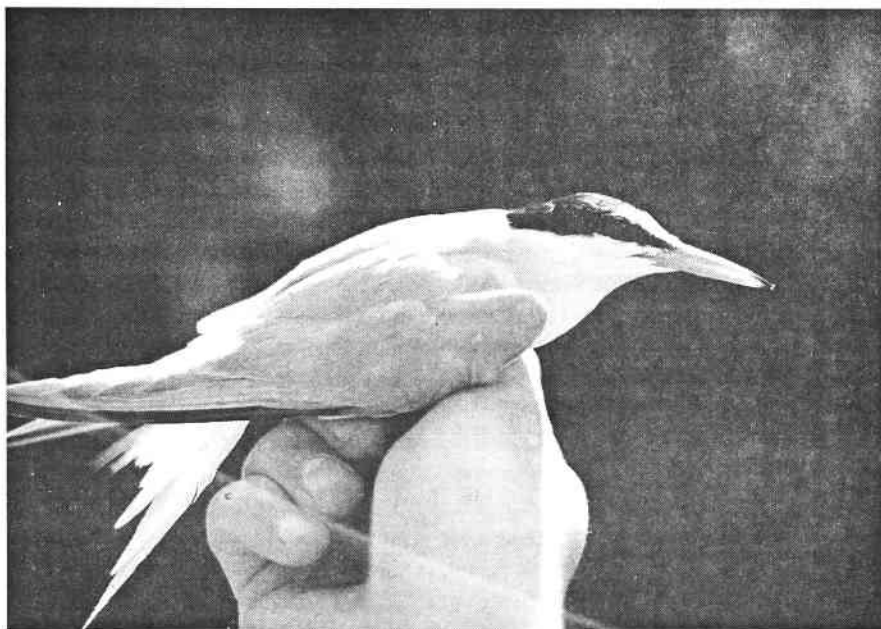
Der har været en del kritik af ringmærkning. Det er blevet fremført, at man har viden nok. Skulle det ikke være tilfældet, så er der flere kubik-

Fiskehejrer

Hvor trækker de unge Fiskehejrer hen, når de forlader rederne? Lars ringmærkede ca. 1000 unger i Fiskehejrekolonierne, og genmeldingerne viste, at selvom fuglene trækker sydvest mod Holland, Frankrig og Spanien (i sjældne tilfælde Afrika), så spredes ungerne tilfældigt i alle kompassets retninger, når de forlader kolonierne, indtil det egentlige træk starter i september. En Fiskehejre fra kolonien ved Arreskov Sø kan nemt starte med at flyve nordpå, inden den senere starter turen mod vinterkvarteret.

meter ubearbejdet materiale på Zoologisk Museum, så hvorfor ikke gå i gang med det, når man med mærkning risikerer at forstyrre ynglefugle-

Dværgterne i Lars' hånd, 1978. Foto: Lars Hansen.

ne. Det ser heller ikke ud som om, at småfuglene har det godt, når de hænger i nettet, indtil ringmærkeren har tid til at befri dem. Der er ifølge Lars to grunde (mindst) til at ringmærke.

Den ene er der det grundforskningsmæssige. Hvor trækker fuglene hen? Hvordan finder fuglene vej? Hvordan ved de, hvornår det er tid til at starte trækket? Man kan aldrig forudse nytten af grundforskning. Den kan producere en lang række resultater, der pludselig en dag får rette mand (m/k) på rette sted til at indse nogle sammenhænge, som man ikke tidligere var opmærksom på. Et eksempel på et resultat, der ikke umiddelbart lader sig anvende, stammer fra ringmærkning af Digesvaler i

Skotland. Bestanden blev kraftigt reduceret i en periode, og da den steg igen, viste det sig, at Digesvalerne havde fået længere vinger (opmåling af fuglenes vinger er en del af ringmærkningsrutinen)! Her ville Darwin og La Marck (det var ham, som mente, at Giraffen – drevet af en "sentiment interieur" – fik lang hals, fordi den gerne ville kunne nå blade på de høje træer) sikkert kunne have startet en interessant diskussion. Mange videnskabelige publikationer hviler på ringmærkningsdata, også selv om ringmærkeren ikke havde det specifikke arbejde for øje. Meltoftes storartede arbejde om vadefugletrækket (DOFT) er et eksempel på dette.

Den anden hovedårsag til ringmærkning er aspektet omkring beskyttelse af fuglene. Trækfuglene tilbringer over halvdelen af deres liv uden for Danmark (så i hvilken forstand taler vi om danske fugle?). For en lang række almindelige arter ved vi ikke, hvor de overvintrer. Uden en sådan viden er det umuligt at lave fornuftige naturbeskyttelsesprogrammer. Eksempelvis er der kun 3 gemeldinger fra udlandet af Bysvale, alle fra Europa. Den ene er en fugl, der blev genfundet i Skåne, havde Lars sat ringen på. Vi kan se, at bestanden af Sivsanger og Kærsanger er for nedadgående, grunden hertil ligger måske i forhold i vinterkvarteret. Vi ved ikke, hvor Dværgrylen trækker hen. Der er kun 3 gemeldinger af

Dværgryle fra udlandet, den ene er en af Lars' fugle, som netop er genfundet i Spanien. Beskyttelsen af fuglene er så vigtig, at man er nødt til at acceptere den forstyrrelse, som ringmærkningen giver.

Al naturbeskyttelse har omkostninger. TV-udsendelsen "Slaget på reden" fra 1998 kunne godt efterlade seerne med det indtryk, at enhver ornitolog styrter rundt med net og ringe døgnet rundt og kaster sig over ethvert fjerkræ, så alene vægten af ringene skulle gøre en ende på fuglenes frie flugt. Trumfen i fremstillingen var beretningen om den meget triste skæbne en storkeunge fra reden i Vesløs kom ud for, da dens ring sad fast i et pigtrådshegn. Hvad, man ønskede at opnå med denne proportions-

En albinistisk Digesvale, 1979. Foto: Lars Hansen.

forvrængning, er uvist. Måske ville man bare være kritisk for at være kritisk! Der er kun omkring 150 personer i Danmark, som har lov til at ringmærke, og de fleste er meget omhyggelige med arbejdet og gør det af hensyn til fuglene. Havde samme type kritik haft vægt på f.eks. det medicinske område ville vi formodentligt i dag stadigvæk være henvist til at behandle sygdomme med kolde omslag og kamillete.

Der sker uheld i forbindelse med ringmærkning, men i forhold til antallet af ringmærkninger er det meget få. Uheldet med storkeungen har i øvrigt ført til, at man laver en statistik over mistede fugle, så man kan se om problemet kan gøres mindre. I 1999 har Lars ringmærket omkring 4000 fugle og blot mistet én. Nogle uheld kan undgås, hvis ringmærkeren er opmærksom. En stor tæthed af småfugle kan nødvendiggøre, at antallet af net begrænses, så de kan tømmes ofte nok. En fugl bør ikke hænge mere end en halv time i nettet. Under særlige omstændigheder kan der forekomme mejsesværme på flere tu-

Denne Skovhornugle slap, som næsten alle fugle, uskadt fra mødet med ringmærkeren. Foto: Esben Eriksen.

sinde fugle, og har ringmærkeren ikke taget bestik af situationen på forhånd og reduceret antallet af net bliver der behov for "Operation Flittige Hænder".

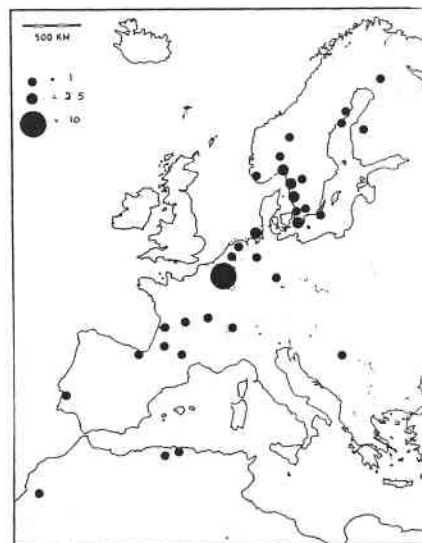

Drosselrørsanger i nettet, Fyns Hoved, 1989. Foto: Lars Hansen.

Fyns Hoved

Nogle fynske fuglekiggere har muligvis truffet Lars i felten på et af hans flittigt besøgte netsteder i det første krat på stien rundt om Fyns Hoved. Det, der optog Lars, var at få undersøgt, hvor fuglene trak hen, når de forlod Fyns Hoved på forårstrækket. Han var således mest interesseret i genmeldinger, som ikke var mere end et par uger gamle. Spørgsmålet er ikke enkelt, og de indsamlede data giver heller ikke et entydigt svar. Det ser ud til, at Fyns Hoved næsten udelukkende besøges af vesttrækkere. Det videre træk forløber efter tre mønstre, enten mod Nordsjælland, mod Samsø og videre mod Skagen, eller mod Anholt og videre mod øst. En detaljeret gennemgang af disse mønstre kan findes i "Hindsholm – naturhistoriske undersøgelser 1977-1994". Tre af kortene i denne artikel

er hentet herfra, Vandstærkortet har jeg fået af Lars.

Alle udenlandske genfund af småfugle fanget på Fyns Hoved 1973-1994.

Aktiviteterne på Fyns Hoved vil Lars neddrose i fremtiden (det er dog stadig et stort ønske at ringmærke Afrikatrækkere i maj). Forholdene på hovedet er ikke optimale, baglandet er for lille, så området tømmes for hurtigt for de fugle, der er ankommet i nattens løb. Derfor bliver antallet af mærkninger for lille. Andre steder i landet er der bedre muligheder for at fange mange småfugle i net, så kræfterne skal bruges på områder, hvor Lars har bedre muligheder for at lave noget, som andre ikke kan. Fyns Hoved kan være drilsk: De fleste fynske ornitologer kender sikkert oplevelsen af at stå deroppe på en tilsyneladende perfekt forårsmorgen, og så er der ik-

ke en fugl. Andre gange kan det myldre med liv i krattene. Opskriften på en god småfugledag om foråret er ifølge Lars sydøstlig vind, varmt (om natten), overskyet og under 10 km's sigt, det står enhver frit for at kontrollere. Faktum er, at når man studerer årsrapporterne gennem de sidste år, så kan man se, at Lars altid var på Fyns Hoved på dage med stort fald. Mange års erfaring fornægter sig ikke.

Der mærkes mange Rødstjerter på Fyns Hoved. Foto: Esben Eriksen.

Genmeldinger

Gennemsnitsfrekvensen i forbindelse med ringmærkning er ikke særlig stor for småfugle. Her skal man for nogle arter fange op mod 1000 fugle for at få en genmelding. For vadefugle og måger er situationen bedre, her er frekvensen 5-10%. Det siger sig selv, at man for at få et brugbart materiale skal ringmærke mange fugle!

De fleste ringmærkere har nogle "yndlingsgenmeldinger", jeg fik vrede et par stykker fra Lars. Han er in-

dehaver af verdensrekorden i Mursejleralder (det bliver næppe en olympisk disciplin) med en gennemsnitlig af en fugl på 18 år. Han har såmænd også andenpladsen på den liste; det er en fugl på 14 år. Det skal nævnes, at kendskab til hvor gamle fugle kan blive ville være ret vanskelig at opnå uden ringmærkning. På Fyns Hoved blev der fanget en 16 år gammel Strandskade. En Sumpmejse, der blev mærket som voksen og aflæst 6 år senere, er den næstældste i Europa. En Topmejse, som blev ringmærket på Fyns Hoved, blev fundet død ved Fåborg. Det er eneste kendte eksempel på en Topmejse, der er truffet uden for mærkningsstedet.

Mursejer, 1979. Foto: Lars Hansen.

En af Lars' vintersysler er at aflæse (andres!) ringe på Vandstære, som der raster en del af på Fyn. Da der var Brilleand ved Horseklint i februar 1999 overvejede Lars at køre op og se på dyret, men lysten til en Vandstæretur var større. Altså lod han and være and og kørte til Kongshøj Å og scorede sin første svenske Vandstær. Alle de ringmærkede Vandstære, som Lars havde fanget tidligere, var fra det sydlige Norge. Jeg har af og til

stødt på fuglekiggere, der ville have prioriteret anderledes. Her har vi i hvert fald en fuglekiggere, der ikke kun tænker på "hits".

Oprindelsessted for de Vandstære, som Lars har aflæst på Østfyn.

Isfuglen er en populær bifangst i forbindelse med Vandstæreture.

Foto: Lars Hansen.

Fremtidige projekter

Når man har ringmærket i 28 år og kan se tilbage på en periode, hvor arter som Slørugle, Sivsanger og Vibe

er gået tilbage og andre arter som f. eks. Karmindompap, Stillits og Gransanger er gået frem, er det naturligt at se fremad. Hvilke arter skal følges i de kommende år? Her vil en del af arbejdet være koncentreret om mærkning af vadefugle, for hvilke, der er en række uafklarede spørgsmål omkring trækruter og overvintringsområder. Også Mursejlere og Bysvaler vil blive fulgt.

For tiden arbejder han på et projekt med voksne Landsvaler, der næste år også vil omfatte unger. Det er en del af et stort internationalt Landsvaleprojekt, med deltagere fra næsten alle lande langs artens udbredelsesområde. Et sådant arbejde vil give langt flere anmeldelser og give dansk (og udenlandsk) ringmærkning et stort løft. Her vil man få mulighed for at få et helt andet overblik over forhold og status for en enkelt art. Det er en type af arbejde som Lars ser store muligheder i, og han håber, at andre internationale projekter kan blive sat i værk.

I 1990 lavede Lars en status over ynglende måger og ternere i Fyns Amt. Dette projekt, som ikke kræver ringmærkning, skal gentages. Det er selvsagt et arbejde, der kræver nogle medarbejdere og en masse koordinations.

Som det ses, er Lars ikke på vej på pension, selv om han med over 25 år på bagen og med over 127.000 ringmærkninger vel godt kunne tillade

de sig at hvile på vel udført gerning. Selv siger Lars, at han i værste fald er nået halvvejs! De legendariske ringmærkere "Stoffer" og N. Mardal, som i over 50 år virkede på Amager og Saltholm nåede henholdsvis 150.000 og 200.000 ringmærkede fugle.

Vi ønsker Lars held og lykke med det fremtidige arbejde og håber på, at han vil dele sine resultater med Havrevimpens læsere i de kommende år.

Lars, anno 1999, ved et af netstederne ved Hjulby Sø.

Foto: Søren Gjaldbæk.

Odense Ringmærkestation

Af Søren Gjaldbæk

Fra 1964 til 1967 stod Jørgen Larsen og Torben Simonsen for en privat ringmærkningsgruppe, der i perioden ringmærkede 16.252 fugle. Havrevimpnen har talt med Jørgen Larsen. Data om ringene, hvilke arter, der blev ringmærket, antal og gemmeldinger kan findes i "Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift", 62. årgang, hefte 3-4.

I 1963, hvor de to ornitologer Jørgen Larsen og Torben Simonsen var 14-15 år gamle, læste de i "Jeg ser på fugle" (Politikens Forlag) om ringmærkning. De blev straks optaget af ideen og tænkte, at det lige var noget for dem. En henvendelse til Zoologisk Museum førte intet med sig, idet man skulle være 18 år for at få museets ringe og tilladelse til at bruge net. De havde ikke til sinds at sidde og vente på at den rette alder skulle indfinde sig og tog derfor sagen i egen hånd. I en jagtforretning købte de aluminiumsringe, som var beregnet til duer, hvorefter vinteraftenerne blev brugt på at gøre ringene klar: Hver ring blev åbnet, med en hammer blev teksten "Postbox 547, Odense, Danmark" og et nummer banket på ringen, der til sidst blev klippet og bøjet i de rette størrelser. Første vinter lavede de 1191 ringe, der i foråret 1964 blev sat på fugleunger, de fleste på Fiskehejre, Stormmåge, Sølvmåge, Hættemåge, Blåmejse, Solsort, Grønirisk og Tornirisk, som det fremgår af skemaet nedenfor. Da de ikke måtte bruge net, var de henvist til at ring-

mærke fugleunger, også den gang var limpinden politisk ukorrekt. Det kræver selvsagt, at redestedet er kendt, derfor var det mere sporadisk, hvad der blev ringmærket af vadefugle, svaler, ugler og småfugle. For eksempel cyklede Jørgen Larsen rundt til gården nær Næsby, hvor han boede, og satte ringe på Land- og Bysvalerunger. I vinterperioden fangedes enkelte småfugle i "papkassefælden": Man vender en papkasse på hovedet, lader den ene side støtte på en pind, som man har bundet en snor fast til; så smider man foder ind i kassen og venter på at en fugl skal indfinde sig og hiver i snoren i det rette øjeblik! Det er en metode, der kræver en vis tålmodighed.

Metoden var (og er) heller ikke tilladt uden den lokale politikreds' velsignelse, det bekymrede dog ikke de unge mennesker, der jo fangede fuglene iden bedste mening. De 715 Grønirisker fra skemaet er fanget i "papkassefælden", en kold vinter gjorde fuglenes trang til solsikkekerne større end deres utryghed ved "foderpladsen".

Art	1964	1965	1966	1967	Total
Fiskehejre	84	243			327
Stormmåge	140	529	1		670
Sølvmåge	172	963	500	523	2131
Hættemåge	245	3019	1534	5200	9998
Blåmejse	3	102	125	127	357
Solsort	70	326			396
Grønirisk	5	715			720

Antal ringmærkede fugle for nogle udvalgte arter.

Produktionen stiger

De fik ret hurtigt gemmeldinger fra såvel Europa som Afrika. Et fotografi fra Ghana af en indfødt med en af "deres Splitternere" i hånden gav de unge mennesker blod på tanden, så næste vinter lavede de 7011 ringe! Produktionen blev sat i system: Torben Simonsens far arbejdede som ingeniør i et firma, hvor de af udstandsede aluminiumsplader (i en legering med mangan) kunne skære ringene ud i de ønskede størrelser, og et stempel gjorde det noget hurtigere at få adressen sat på. På Zoologisk Museum begyndte man at få nogle af gruppens ringe tilsendt, og direktøren, Niels Otto Preuss, indså, at det var flittige folk, der arbejdede på Fyn. Han rettede derfor i 1966 henvendelse til Jørgen Larsen, der på det tidspunkt var 17 år gammel, og spurgte om ikke de ville bruge museets ringe, ligesom de fik tilladelse til at købe net gennem museet. Da ringproduktionen både var besværlig og dyr at afholde for en lærlingeløn var det jo fint, også anerkendelsen var værd at tage med, så i 1966 og 1967 ringmærkede de kun måger med de hjemmelavede ringe. Dette var for at undersøge, om ring-

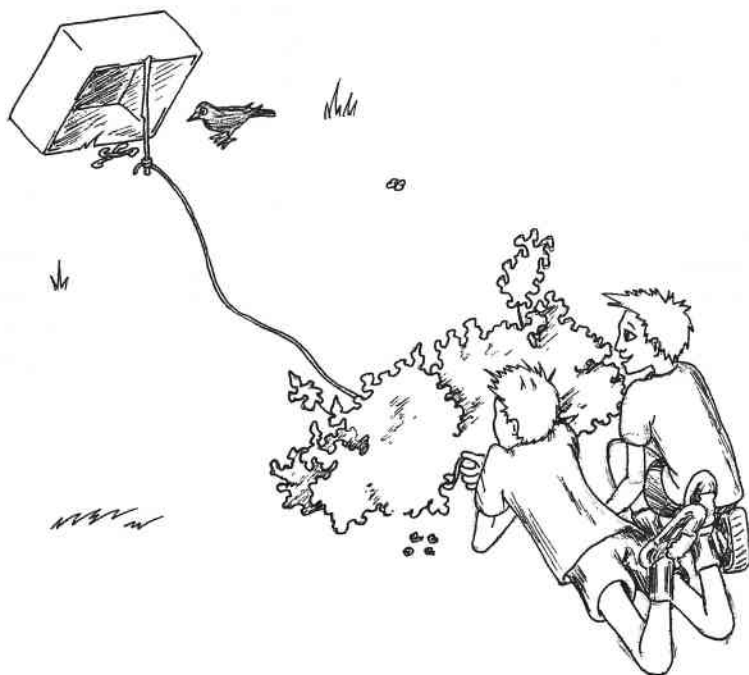
skriften havde nogen betydning for gemmeldingsprocenten: Odense Ringmærkestations ringe var lavet af en saltvandsbestandig legering, således skulle skriften måske være mere holdbar. I dette forsøg ringmærkedes halvdelen af mågerne med museets ringe, resten med de hjemmelavede. Der er dog ikke kommet gemmeldinger nok til at drage konklusioner. Den 1. august 1967 forbød en ny jagtlov private ringmærkninger, og gruppen indstillede sit virke. Nogle mener at denne bestemmelse i jagtloven var lavet på grund af Odense Ringmærkestations virksomhed. På det tidspunkt havde gruppen ringmærket 16.252 fugle, de 93% af Jørgen Larsen og Torben Simonsen. Resten blev mærket af Dan Sæderup, Finn Holm Jensen, Carsten Nielsen og Frank Wille.

Genmeldinger

Nu er genmeldingsprocenten generelt ikke særlig stor, men for måger er den i den høje ende. På Hættemåge var der i 1967 144 genmeldinger, de 56% fra Europa, én fugl var nået helt til

Marokko. For de unge Sølvmåger var mønsteret et andet, kun 11% nåede udlandet, de fleste kun til Nordtyskland. Af enestående genmeldinger kan fremhæves:

1. En adult Jernspurv, fanget i "papkassefælden" og mærket i Odense den 26. marts 1965, blev genfundet seks uger senere, den 11. maj 1965, på øen Senja nord for Svalbard, en tur på 1550 km.
2. En Vandrikse gik i en fælde i Næsby i foråret 1965, den blev fundet død (som skelet) i Rusland 1½ måned senere.
3. For to år siden blev der genmeldt en Musvåge fra Bogense, som gruppen 29 år tidligere havde ringmærket ved Ørbæklunde. Det må siges at være en gammel svend!
4. En ung Grågås, mærket i juni 1965 på Æbelø, blev genfundet den 18. januar 1966 ved Coto de Doñana i Spanien.

I Gulstavskovene en junidag.

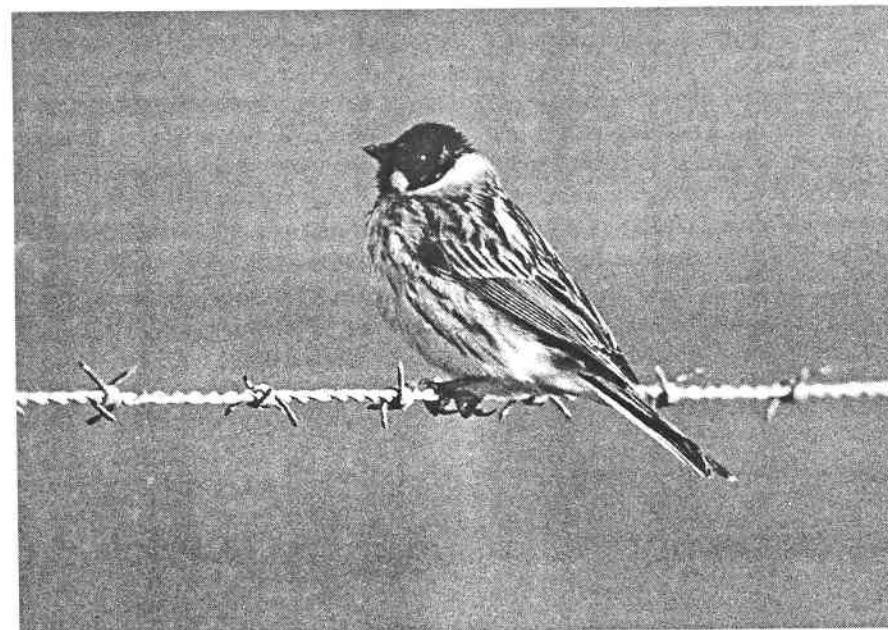
Af Torben Philbert

Fredag 18-6-99 kørte jeg til Sydlangeland for at nyde fuglesangen i Vestre og Østre Gulstav, stævningssskovene på Langelands sydspids.

Vestskoven

Jeg gik først ind i Vestre Gulstav i godt vejr, som det var på hele turen. Et tyndt skydække, fuglene ville godt synge i sådan et vejr. På den gennemgående skovvej så jeg en rævehvalp løbe over vejen. Jeg så efter hvalpen, da jeg gik rundt i skoven i den side, hvor den løb til. Den havde sikkert opdaget mig, for den var borte.

Jeg hørte fuglesang, men mest arter som jeg møder i hver en skov. I skovens sydligste hjørne hørte jeg en Karmindompap. Jeg nyder dens korte og fløjtende sang. Den er eksotisk. Fuglen gemte sig oppe i kronen på et træ ud til græsmarken. Måske så jeg den, da den fløj bort. En lille fugl fløj i hvert fald afsted fra træet i vuggende flyvestil. Den fløj ned mod Gulstav Mose. På stedet hørte jeg også en Gulbug med sin snerrende, fløjtende og lyse sang. Smukt og stærkt lød det.

I Gulstav Mose kan man træffe Rørspurven. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Mosen

I læ bag skoven fløj en flok Digesvaler på jagt efter insekter. Nede over mosen så jeg en flok Fiskehejrer. Flokken bremsede op og slog sig ned i mosen. Fuglene skræmte jeg, da jeg senere gik langs mosen inde i skoven. Der var mindst otte fugle, formentlig to familier der havde slået sig sammen og nu var ude at fouragere, hvor ungerne var usikre, kejtede.

Jeg havde håbet på at høre en Drosselrørsanger i mosens nordvestlige hjørne, hvor den var forrige år. Hvis den var der, så sang den ikke. Men jeg hørte en Kærsanger, som synger smukt varieret, den mest alsidige sang hos de brunlige sangere. Den sad i nogle buske i udkanten af mosen. Fuglen fik jeg ikke at se.

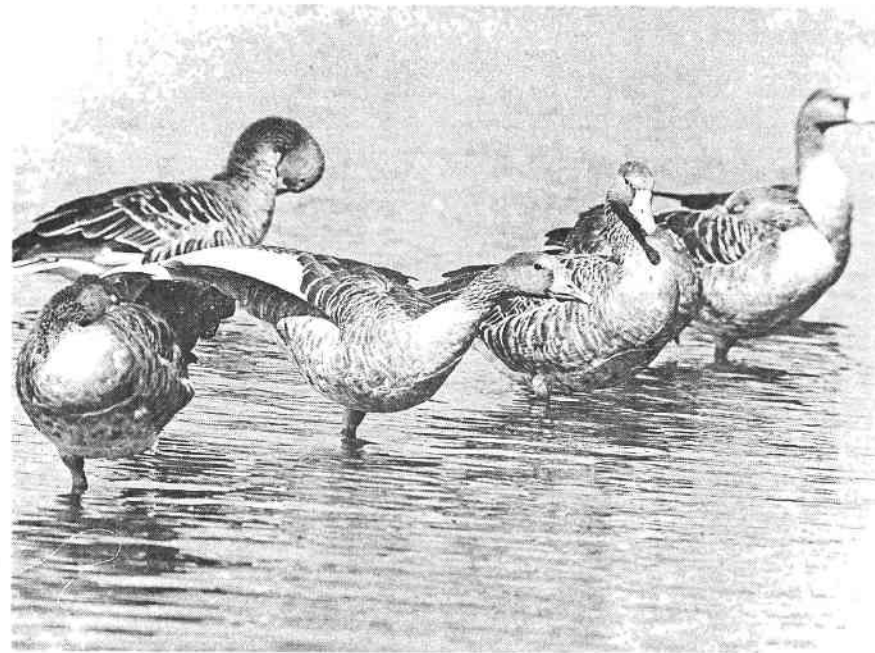
Blishøns, ænder og Vandrikser lavede spektakel ude i rørskovene. En Rørspurv sang sin kantede sang i mosens nordlige del. Den fugl virker på mig som om, at den er fremmedgjort. Den befinder sig i en anden verden, men forsøger med sin sang at komme i kontakt med et eller andet i mosens verden.

Grågæs var der. De gik i græsset nær vandet i syd. De så mig med deres skarpe blikke og vidste ikke, hvad de skulle. Flyve kunne de ikke, da det var fældningstid for de voksne fugle, og gæslingerne var for unge. De blev, fordi jeg var langt borte. Selv her i mosen var der Skarver. Disse fugle flyver langt efter føde. Måske skal de helt til Brændegård Sø på Fyn med føde til ungerne.

Østskoven

Jeg kørte over til Østre Gulstav. I skoven så jeg en flok på omkring seks fugle. De advarede med en gnækken. Først troede jeg, at det var Grå Fluesnappere, men det viste sig at være Havesangere. En af dem havde en larve i næbbet. De var bekymrede på grund af mig. Mit gæt er, at det var en familie: forældre og fire unger. Det er sjældent at høre Havesangeren advare. Normalt forsvinder de bare. Det kunne de ikke her, da de havde ungerne omkring sig. De gamle advarede så at sige alle steder, så jeg en overgang troede, at alle seks fugle gjorde det. En af de gamle fulgte efter mig og advarede. Det var den, som jeg så på nært hold.

Jeg havde hørt Karmindompap. To syngende fugle hørte jeg. Den ene sad i en Stilkeg i et område, hvor Hasselen blev stævnet for en del år siden. Nu var de blevet over to meter høje. Denne fugl gemte sig som den første, jeg hørte. Jeg så den ikke. Den holdt op med at synge, sikkert fordi jeg generede den. Den anden fugl sang kun kortvarigt. Jeg gik videre og senere ind til området fra den nordlige side. Fuglen sang en tid i det samme træ, hvor jeg tidligere havde hørt den. Fuglen fik jeg ikke øje på. Jeg havde ellers sat mit udstyr op: teleskop på stativ. Fuglen holdt op med at synge. Måske var det fordi, at middagen nærmede sig, og den ville fouragere. Måske var det min tilstedeværelse igen. Den var i hvert fald ikke meget for at vise sig. Jeg havde ellers håbet at se dens karminrøde farve.

Der raster ofte mange Grågæs i Keldsnor. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

En Nattergal sang sine smældende og høje toner i krattet på skråningen ned mod stranden. Et underligt sted, tænkte jeg. Der har dog sikkert været tagrør neden for skråningen. Endnu en Gulbug hørte jeg i skovens østlige del. Den vil helst være i skoven ved åbne områder.

Keldsnor

Ude på stranden ved Keldsnor så jeg en stor flok Skarver langt væk. Jeg tror, at det var unge fugle fra de sidste år samt adulte fugle, som ikke har ynglet i år. De hvilede sig, så forbavsende inaktive ud. Sådan ser fugle, der har unger i reden, ikke ud. Nær Skarverne stod en del Grågæs. Var det fugle, som ikke havde ynglet i år,

eller var det voksne fugle og deres store gæslinger?

En grøn oase

Stævningsskoven var utrolig frodig. Næsten alle vækster havde den samme grønne farve. Det bugnede af grønt forneden og foroven. Det kunne jeg lide. På parkeringspladsen holdt en del biler. De fleste af bilerne bar tyske nummerplader. Stedet er et endepunkt, hvor mange mennesker kommer til. Dovns Klint tæt ved er Fyns Amts sydligste punkt. Her kan man fiske og spise frokost i det grønne, og inde i skoven kunne man høre den sjældne Karmindompap synge.

Fra Felten

Af Tim Hesselballe Hansen

"Fra Felten" dækker denne gang perioden primo maj – primo oktober. På Keldsnor Fuglestation (KNF) har Erik Dylmer været observatør siden 1. aug.

Nordisk Lappedykker

En fugl i sommerdragt lå i Tarup Grusgrave fra 18.6. og én måned frem (PRA).

Sorthalset Lappedykker

3 Bøjden Nor 15.8. (SG, HKN), 1 Slambassinet 16.8. (første i Odense Fjord) og 4 gennem september i Keldsnor (KNF).

Rørdrum

Op til 3 fugle set i Tryggelev Nor i August (SØB). På vej til morgenobs på klinten så Erik Dylmer flere morgener i september en Rørdrum flyve over Gulstav Mose. 19.9. var der endda 2.

Sort Stork

7.8. havde Fåborg Turistforening Havørnetur til Brændegård Sø. De så ingen ørne, men til gengæld trak en Sort Stork syd kl. 10 (LBR). Samme fugl (?) trak syd over Gulstav 3 timer senere (KNF). Endnu én blev set ved Gulstav 16.8.

Europæisk Flamingo

1 trak vest sammen med Ederfugle 22.9. ved Dovns Klint (KNF). Fuglen bar ingen ringe, men må alligevel betragtes som undsluppen. Også i 1994, 1995 og 1997 trak en Flamingo om efteråret på Langeland. Samme fugl!

Sangsvane

En adult fugl oversomrede i Keldsnor (KNF).

Indisk Gås

1 Brændegård Sø 2.9. (LBR, PDP).

Blisgås

2 2k Blisgæs oversomrede i Tryggelev Nor og Kelds Nor (Sebastian Klein m.fl.).

Amerikansk Skarveand

1 han Vejlen, Tåsinge (PVR). Danske fund regnes som udløbere af de udsatte engelske bestand.

Sort Glente

1 Krengerup 10.6. (FIE), 1 1k TF Keldsnor 2.8. (SG, MMJ, JSA) og 1 Tåsinge 8.8. (PVR). Op til 3 fugle primo august på Sydlangeland (KNF).

Havørn

Sensommer og efterår er hunnen og årets unge set ved Arreskov og Brændegård Sø dagligt. På Sydlangeland er der set Havørn på 11 datoer i efteråret, der er dog næppe mere end 4-5 fugle involveret.

Fiskeørn

På Sydlangeland trak i alt ca. 55 fugle i efteråret (KNF). I perioden 15.-20.9. kunne en ung Fiskeørn ses fiske så bynært som Ejbymøllevvej i Odense (SG, Torben Nielsen).

Lille Tårnfalk

1 gammel han trak syd ved Magleby på Sydlangeland 30.7. kl. 15.20 (Ole Goldschmidt, Claus Hornemann) og blev genfundet kl. 20.30 ved Fakkesmosen (Nis Rathenborg). Bliver fundet godkendt af SU, vil det blot være landets 7., hvor de 2 første er skudte fugle fra Fyn (1944 og 1945).

Aftenfalk

6 fugle på Sydlangeland i efteråret: 1 ad han 30.7. (NRA), 3 1k 13.9. (KNF, SG, MMJ), 1 14.9. og 1 1k 17.9. (KNF). 1 trak øst ved Svendborgsundbroen 15.9. (EEE).

Vandrefalk

På Sydlangeland har der indtil 3.10. været ca. 12 fugle, hvoraf 3 blev set 17.9. (KNF). Hertil 1 Monnet 27.8. (KNF).

Vagtel

1 syng Vestermaden 3.6. (Ole Reuter), 1 Ulbølle 13.6. (NBJ) og 1 småsyng. Keldsnor 28.-29.8. (JSA, KNF).

Plettet Rørvagtel

1 Maden, Romsø 11.6. (LBL).

Engsnarre

Hele 4 spillende Bromade, Vitsø Nor på Ærø 1.6. (Kim Bang Jensen) og 5.6. stod én på vejen mellem Ferritslev og Ellinge – den blev set på kun 5 meters afstand af en bilfuld ornitologer (FLB, SØB, MMJ).

Trane

1 mellem Stynø og Lindelse Nor 7.8. (LBL).

Lille Præstekrave

32 i en flok Slambassinet 2.7. (THH).

Kærløber

2 Keldsnor 22.8. (KNF) og 1 1k Hofmangave 27.8. (THH).

Islandsk Ryle

424 Nr. Næra Strand 31.8. (MRP, BCH) er største rasttal i Fyns Amt.

Sortgrå Ryle

1 ringm 30/9 Fællesstrand, samme sted en ny fugl 1/10 (LAH).

Enkeltbekkasin

1 27/9 Østerø Sø blev efterårets første (LAH).

Tredækker

1 Dalby Bugt 10.8. og 1 Østerø Sø 21.8. (LAGH). Og 1 Brændegård Sø 23.9. (FLB). Sidstnævnte (fugl altså) kom trækkende hen over søen, men gik pludseligt ned på et "stenrev" midt i søen. Her stod den og spillede i en times tid, kun afbrudt af korte flyveture over søen! Helt klart årets X-file i Fyns Amt.

Lille Kobbersneppe

780 Ø Helnæs 2.6. (NBJ).

Odinshane

I efteråret har der været 6 i Keldsnor (KNF), 1 i Bøjden Nor (HKN, SG) og 1 i Slambassinnet (SG).

Mellemkjove

1 N Horseklint 30.8. (MRP) og fra Brændegård Sø en meget usædvanlig indlandsobs af en gammel fugl, der rastede kortvarigt i søen, inden den trak syde 23.9. (FLB).

Almindelig Kjove

Efteråret har budt på ca. 20 fugle i Fyns Hovedområdet (MRP m.fl.) og 13 på Sydlangeland (KNF).

Lille Kjove

1 1k NV Horseklint 30.8. (MRP).

Sorthovedet Måge

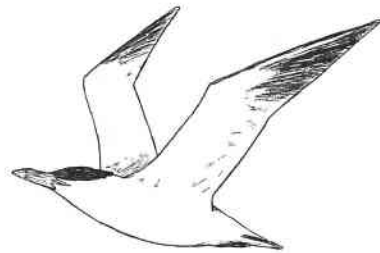
På Mejlø blev et ynglepar af Sorthovedet Måge opdaget 31.5. af MRP. Parret lagde 3 æg, som desværre blev trampet i stykker af en flok kvier. Ved Klintebjerg i Odense Fjord trak en gammel fugl syd 27.6. (THH).

"Middelhavsmåge"

1 1k af denne form (michahelis) rastede i Bagenkop Havn 20.9. (THH, SG, MMJ).

"Steppemåge"

1 1k rastede i Bagenkop Havn 17.9. (THH, JHJ, KNF). Første fund i amtet af denne race/art (cacchinans). En grundig feltbestemmelsesartikel om Steppe- og Middelhavsmåge blev offentliggjort i DOF-NYT nr. 3. 1999.

Rovterne

1 trak Dovns Klint 7.8. (KNF).

Lunde

1 adult Søpapegøje er meldt rastende mellem Fyns Hoved og Tormen 11.9. ("Calle").

Alpesejler

1 trak syd sammen med Mursejlere ved Rudkøbing 16.6. (NRA). Ny art i Fyns Amt.

Biæder

En flok på 8 trak øst på Enebærødde 17.5. (SG). Suverænt største flok på Fyn nogensinde. Dagen efter rastede en enkelt fugl på Fyns Hoved. Arten har for andet år i træk ynglet på Røsnæs på Vestsjælland, og flokken på 8

kan dreje sig om fugle, der var på vej til ynglepladsen.

Vendehals

1 Knudshoved 1.9. (Alfred Rasmussen).

Savisanger

1 blev ringmærket i Keldsnor 30.7. (JSA, OTØ). Det er kun 2. gang arten ringmærkes i amtet.

Rødtoppet Fuglekonge

1 syng., Wedellsborg 12.6. (OHS). Forhåbentlig en ynglefugl.

Lille Fluesnapper

1 Gulstav Mose 23.8. (SG).

Nøddekrige

En mindre invasion bragte fugle til Sydlangeland fra 4.9. med op til 10 fugle om dagen midt i september (KNF).

Kontaktannonce.

Af Erik Ehmsen

Yngre, selvstændig dame, søger varigt bekendtskab gerne med ældre herre med overblik der interesserer sig for jagt og fiskeri. Jeg ejer en fashionabel taglejlighed i mondænt kvarter, og har eget vagtselskab. Jeg er interesseret i jagt, fiskeri og hjemlig hygge. Det meste af min fritid bruger jeg i naturen, mest som iagttager men ofte som jæger eller fisker.

Mine tre børn er fløjet fra reden. Jeg er meget interesseret i flere børn, hvorfor et virilt mandfolk vil blive foretrukket.

Kom venligst forbi her på Sydfyn så vi kan se hinanden an.

Enlig mor.

Ovenstående annonce burde være at læse i "Ørne - Tidende"

I år startede ynglen for det sydfynske havørnepar helt normalt. Senest 17/3 var det første æg lagt. I år var der en mere skarp arbejdsdeling mellem hun og han. Hvor de sidste år deltes meget om rugningen og fødehentning, rugede hunnen næsten udelukkende og hannen skaffede føden. Føden bestod overvejende af fisk, men også enkelte Blishøns blev taget. Blandt andet så jeg ham med en ca. 40 cm lang gedde, på vej til reden.

Alt åndede idyl ved Ørnereden indtil 22/4 hvor det blev klart, at der var noget galt, hunnen lå på reden og kiggede hele tiden rundt, og hannen var ikke at se nogen steder. I mere end 10 dage lå hun blot og kiggede efter hannen, spiste og fodrede de rester der lå på redekanten op. Om der samtidig er røget nogle mindre unger med kan vi ikke vide.

Efter 10 dage så jeg hende for første gang forlade reden, hun lettede og fløj ned i skovbunden hvor der lå nogle rester af en svane som ræven havde efterladt. Med en vinge i fangerne fløj hun direkte tilbage til reden og ungen. Den første reelle jagttur blev af kun 5 min. varighed, for på vejen ud mod søen opdagede hun en krage, der nærmede sig reden, og vendte derfor straks tilbage for at passe på ungen.

Fra den dag af klarede hun alt alene, bevogtning af reden, fangst af føde til sig selv og ungen, fodring af ungen og beskyttelse af ungen mod regn og kulde. Jeg er overbevist om, uden den varme og tørre periode i begyndelsen af maj var ungen gået til. Det ville ikke have været muligt for hunnen at klare alle funktionerne i pasningen

hvis det samtidig havde været regnfuldt og koldt.

Det var ikke muligt, at få nogen oplysninger om hun havde en chance for at klare dette store job. Først langt senere fik vi at vide, at der i Nordtyskland havde været et tilsvarende eksempel for nogle år siden. Det er den eneste art rovfugl, jeg kender, hvor en af forældrene kan klare alt omkring opvæksten alene.

Hvor blev hannen af? Det ved vi ikke, men jeg er overbevist om at der er tilstødt ham noget alvorligt, da det er meget unormalt at en fugl forlader en yngel, hvor der er æg i reden, og specielt blandt rovfugle. Men uvisheden har givet nogle dumme rygter.

Der blev fundet en død havørn ved Als, og selv om den blev fundet næsten 10 dage før end vores han forsvandt, er historierne blevet kædet sammen.

En ung sønderjysk gut havde af nabo-jægere hørt at de havde 4 havørne i fryseren. Historien viste sig at være uden hold i virkeligheden. Endvidere ville det nok være umuligt at nedlægge 4 havøren på et revir. Så her blev en fjer til fire døde havørne.

En uge efter at hannen var forsvundet, dukkede der en ældre ørn op på Lyø. Desværre lykkedes det os ikke, at få konstateret om det drejede sig om "vores" han. Jeg tror det dog ikke da Lyø-boere ikke beskrev den ligesom "vores" han så ud.

Vi ved ikke hvor han blev af, og får det nok aldrig opklaret!

Ungen viste sig at være en hun, der er meget mørk på undersiden, spættet bryst, og tofarvet overside – yderst mørk og inderst brun. Hun kom meget sent ud at flyve om det har sammenhæng med omstændighederne ved vi intet om. Men hun fløj først 14 dage senere end beregnet. Så sent som den 15 juli prøvede hun endnu vingerne af i reden, og først den 20 juli havde hun forladt reden.

Ret hurtigt tog begge fugle til Brændegård hvor de oprådte et par måneder. Noget mere sky end de 4 fugle sidste år.

For 5 år siden blev sigtedybden i Arreskov Sø igen stor så vandplanter

kunne vokse helt ud til en dybde på over 2 meter. Desværre er der i år sket et tilbageslag for søen så der igen er tykke algelag på søen så al bundvegetation er forsvundet. Det medførte at alle 15 yngleforsøg af Knopsvane enten blev opgivet eller at de producerede kuld døde af sult. De voksne svaner har haft det meget svært. I efteråret har jeg fundet 5 døde gamle svaner der er sultet ihjel. Men den enes død den andens brød, Havørnene har nydt godt af det let tilgængelig bytte.

Med håb om at kontaktannoncen vil give udbytte!

En af sidste års unger. Foto: Henrik Knudsen

Lidt til småfuglene

Hej. I de næste par numre af **Havrevimpen** vil der være en juniorside med mere eller mindre fjollede opgaver og vitser. Så hvis du ligesom jeg hader kedelige søndage, er det her måske lige noget for dig. Jeg vil derfor også bede dig om at skrive til mig, hvis du har en sjov historie, vits, tegning eller opgave om fugle, som du synes skal være med i bladet. Adressen er

Eva Frandsen
Carsten Hauchs Vænge 4
5230 Odense M.
Mrk. Småfuglehistorier

God fornøjelse!

Tur for juniorer

Den 20. november er der en tur for foreningens juniorer. Vi skal hænge fuglekasser op på de to rasteplasser Kildebjerg N og Kildebjerg S på motorvejen vest for Odense. Vi skal være der kl. 9.30. Kasserne er til mejser, Stære og Tårnfalke. Ring og meld dig til hos Steen Winkel (62201038). Du må gerne tage en voksen med. Vi henter og bringer dig gerne, hvis du ikke selv kan komme derud. Når vi er færdige med at hænge fuglekasserne op, tager vi til MacDonalds og får en burger. Og

DOF Fyn betaler - selvfølgelig !!!

Gæt en fugl! En lille, men bestemt ikke let rebus:

— J = _____

(svaret står på næste side).

FIND FUGLE!

I denne kasse er der gemt en masse fuglelavne. Navnene kan stå på både kryds og på tværs.

Jagten er allerede begyndt!

K	U	G	L	E	G	Æ	L	Ø	J	U	T	Y	R	E	D
R	Y	U	Æ	M	Ø	Y	M	N	B	F	O	H	G	S	O
A	H	T	R	Å	G	E	P	O	H	N	V	X	U	K	H
G	G	F	K	G	R	Å	S	P	U	R	V	R	L	A	R
E	D	U	E	E	I	R	U	C	L	W	A	D	B	R	H
P	D	S	O	L	S	O	R	T	D	F	R	S	U	V	D
D	G	B	A	I	N	V	F	R	U	T	V	T	G	H	V
Å	K	Y	M	N	A	O	U	A	E	L	I	E	E	G	I
M	U	S	V	Å	G	E	G	N	P	H	B	N	D	C	P
U	O	V	O	A	L	K	L	E	P	G	E	P	R	U	S
S	J	A	G	G	E	R	K	R	W	G	I	I	F	D	T
V	H	L	E	E	A	F	E	H	T	Å	O	K	N	L	J
I	M	E	A	R	F	V	J	A	L	L	I	K	E	Æ	E
T	H	P	O	O	B	L	Å	M	E	J	S	E	J	L	R
P	E	L	I	K	A	N	J	J	M	Å	E	R	O	I	T
E	G	H	E	R	I	Æ	M	O	G	Å	E	D	H	J	Å

Svaret på rebusen fra forrige side er: Ørn (hesten hedder Jørn)

Biædere på Enebærodde

Af Søren Gjaldbæk

Det var mandag den 17. maj, solen skinnede fra en skyfri himmel. Vinden var let fra nordøst og min eneste pligt den dag var et møde klokken 3, så da familien var taget på arbejde og i skole, havde jeg det meste af dagen til fri disposition. Det ornitologiske humør var helt i top, idet jeg dagen før havde set Ringnæbbet Måge i Saltvandssøen, ny art for såvel DK som undertegnede. Jeg bestemte mig for at tage en rigtig dovnetur, hvor jeg ville slå mig ned et sted og så blot se, hvad der rørte sig. Skete der ikke noget, så pyt med det, jeg var jo ovenpå.

Første stop var Slambassinet. Her var der ikke mange fugle, et Skeandepar, 2 Hvinænder, 2 Klyder og 2 Stenpikkere var dog bestemt et syn værd, og jeg gav mig god tid til at nyde dem og vejret.

Herefter kørte jeg til Enebærodde, der var da chance for lidt træk af svaler, Gule Vipstjerter eller andet. Jeg så straks, at der stod mange vade-fugle i Egensedybet. De står desværre altid langt væk, og varmedis gør hverken identifikation eller optælling af fuglene lettere. Jeg gik ud mod odden. I Charlottenlund, den lille skov, der ligger ved det sidste sommerhus, sang årets første Gulbug. Der var i alt 4 Gulbuge i skoven, der er en sikker lokalitet for denne herlige sanger. Jeg gik ned langs skoven mod Egensedybet for at få bedre styr på vadefuglene. Der stod en flok på 258 Små

Kobbersnepper, de er enormt flotte i sommerdragt og let genkendelige, selv på stor afstand. Værre er det med rylerne, der var ca. 1000, her kunne der nemt gemme sig en af de sjældne, uden at man havde en chance for at opdage det. 200 Hjejler, 10 Strandhjejler og 15 Hvidklirer blev det også til, fra skoven sang både Sangdrossel og Misteldrossel.

Jeg gik tilbage til vejen og ud langs odden. Der trak ikke en eneste fugl, til gengæld trak der et par børnehaver. Hvert tredje barn kommenterede mit udstyr eller spurgte, hvad jeg kiggede på. Alt sammen ganske hyggeligt, jeg standsede nu alligevel op for at lade dem komme godt i forvejen. Jeg stod således et par hundrede meter efter Charlottenlund ved det første krat og afsøgte fjorden med mit teleskop. Gennem øjenkrogen så jeg en flok fugle i drosselstørrelse komme nede fra Charlottenlund, de trak ud langs odden på sydsiden. Da det var de eneste fugle, der trak, tænkte jeg, at jeg da hellere måtte få dem i skopet. Så hørte jeg dem, "pyyrl, pyyrl" og vidste straks, hvad jeg havde med at gøre, hvilket et blik i håndkikkerten også bekræftede: Biædere, der var otte, de trak øst, imod mig i ca. 5 meters højde, og var, da de passerede mig, ikke mere end tyve meter væk. Da de fløj forbi, fik jeg dem i skopet, og jeg fulgte dem ud langs odden. Da de nåede det sted, hvor odden bliver bredere og skoven

begynder, krydsede de odden og trak videre langs nordsiden. Her tabte jeg dem af syne. Hele sceneriet varede vel et halvt minut, og jeg stod nærmest paralyseret tilbage, hvor tit kan man være så heldig?

Nu fik jeg travlt, der er jo mange lysninger i skoven ude på Enebærodde, hvor Biæderne kunne raste. Deres trækretning var lige mod Røsnæs, hvor to par ynglede sidste år, det kunne jo være, at det var ynglefuglene, der var på vej tilbage. (Faktisk ynglede to til tre par på Røsnæs i år). Jeg skridtede rask efter Biæderne og fik da også chekket mange steder ud mod enden af odden, de var ikke at finde.

Jeg var nu kommet så langt ud på odden, at det kneb med at nå mit møde, så jeg satte turboen til og storkede tilbage. Jeg overhalede børnehaverne, der også skulle hjem. Fem af børnene syntes, at det var sjovt at følge efter mig, så de gik eller småløb et par meter bag mig, alt imens muntre bemærkninger om og parodier på undertegnede florerede. Intet kunne dog ødelægge mit humør. Humøret hos den pædagog, som måtte sætte i løb, da vi var kommet en halv kilometer foran for at sikre at de små ikke blev væk, tydede ikke på, at hun havde set Biæderne. Hvad mødet handlede om, har jeg glemmt.

Nyt Fugletårn i Vejen på Tåsinge

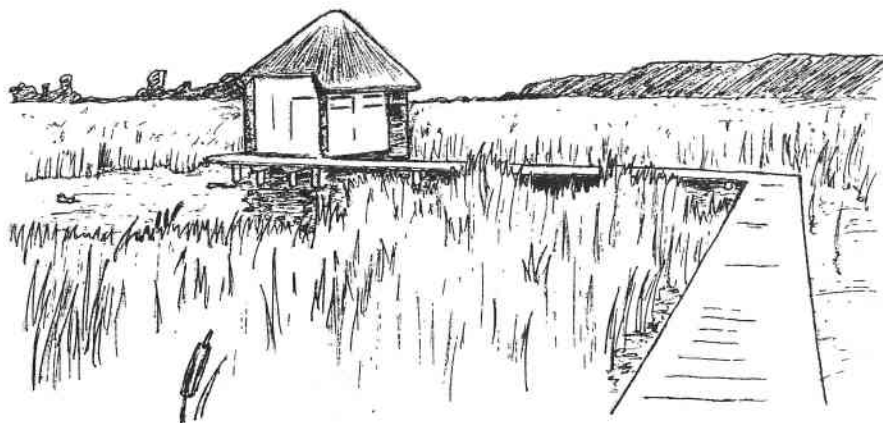
Af Flemming Byskov

Fra indvielsen den 3. september

Så kom det endelig, fugletårnet i Vejens østende. Fyns Amt ejer nu området, der kan overskues fra dæmningen i vest og nu også fra fugletårnet i Vejens østside. Umiddelbart et flot fugletårn af meget høj kvalitet.

Indbydelsen til indvielsen kom alt for sent, dagen før! Stort fremmøde fra Fyns Amt i bus fra Odense med øl og vand, små flag og reklamechokolader fra amtet. Fine taler af amtets politikere for amtets teknikere og embedsmænd – en enkelt bygmester med ansvar for byggeriet havde også sneget sig med. En enkelt fortunlet bru-

ger stod i fugletårnet, før seancen begyndte – han stod forgæves og søgte efter den Amerikanske Skarveand, der jo sås på stedet i dagene forud. Efter at den værste larm og bægerklang havde lagt sig, og Carsten Abild havde holdt hovedtalen, lykkedes det Havrevimpens udsendte blandt fotografer og kolleger fra Fyns Stifstidende og Fyns Amts Avis at formå brugeren (en DOF'er) til at sige et par ord. Det kom helt bag på amtet, at der også var en bruger til stede.

Det nye tårn i Vejens østlige del. Tegning: Kåre Gjaldbæk.

Brugeren udtrykte glæde over, at området nu var jagtfrit uden de sædvanlige 50 jægere fra jagtkonsortiet i Esbjerg, der de sidste mange år med Zobels velsignelse formåede at lænse området for alt levende. Brugeren udtrykte også glæde over et flot fugletårn med høj kvalitet i alle detaljer. Der var jo så bare det, at man jager alle andefugle op, når man går ind til tårnet, og at man ikke kan bruge teleskop i de øverste åbninger, som man jo klapper ned for de folk, der forsøger at se ud af de nederste åbninger. Og så var der jo også det, at var fuglene ikke fløjet ved ankomsten til tårnet, så ville de da forsvinde, inden man med klapren med et halvt hundrede skudrigler og lemme fik udsyn over herlighederne. En Vandrikse, der også, som ikke ansat i Fyns Amt, lyttede til brugerens tale, gav med høje grisehyl brugeren ret. Vandrikse

tænkte på det godt camouflerede tårn, den opdagede ved Bøjden sidste år, her var der ikke klapren og bægerklang. Skål og til lykke fra brugeren, dette er bortset fra skønhedsfejl en landvinding for naturen og specielt for fuglene: Jagt - og forstyrrelsesfrihed og et meget flot fugletårn. Lige noget for befolkningen. Her får man et sjældent indblik i naturen, ind i et fredfyldt hjørne af Vejen med mange fuglearter og oplevelser, hvis man bruger tiden (helst flere timer) en tidlig morgen. Fine fugletavler informerer om de fugle, der kan ses derude – tag termokanden og madpakken med.

HUSK: Vejen opleves morgen og formiddag i medlys fra øst i fugletårnet og aften fra vest på dæmningen.

NB: DOF-Fyn sponsorerer olie til tårnets mange hængsler samt et skilt: Åbnes forsigtigt af hensyn til fuglene!

Sådan finder man hen til det nye fugletårn.

Sydlangeland – efteråret 1998

Rapporten over fugletrækket på Sydlangeland i efteråret 1998 udkom i foråret.

Gennem hele efteråret, fra 1. august til 31. oktober, var der observatørdækning – fra 15. august til 15. september endda med to observatører. Ringmærkning blev foretaget størstedelen af dagene fra 26. juli til 20. september.

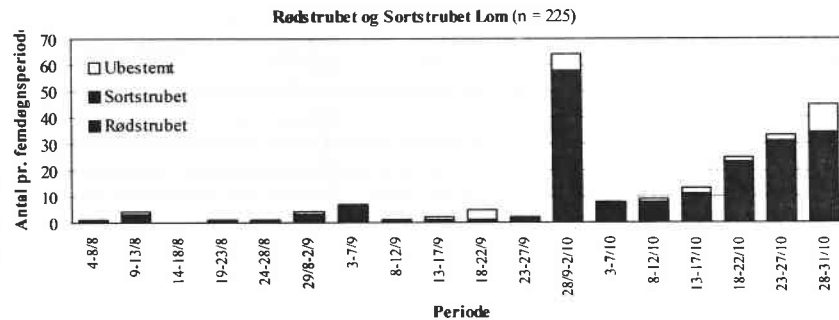
Efteråret udmærkede sig ved pæne forekomster af bl.a. Blisgås, Mørkbuget Knortegås, kjoever og Dværgrmåge og mange arter af vadefugle, mens trækket for de fleste rovfugle skuffede. Sæsonen bød naturligvis også på flere sjældenheder, hvoraf skal frem-

hæves Vandsanger, Markpiber, Pomeransfugl, to Sorte Størke, tre Kærløbere, Lille Fluesnapper, Blåhals samt Storkjove. Der blev i alt ringmærket 2901 fugle fordelt på 52 arter (se tabel i Havrevimpen 4/98). Heraf udgjorde sangerne ca. 85% med Rørsanger, Løvsanger, Tornsanger, Kærsanger og Gransanger som de mest talrige.

Nedenfor er bragt uddrag af rapporten, som kan erhverves ved at indbetale 45 kr. på giro 525-7468, DOF-Fyn v/kasserer Ole Tønder, Jens Juels Vej 32, st., 5230 Odense M. Mærk indbetalingskortet ”Rapport”.

RØD- og SORTSTRUBET LOM *Gavia stellata & Gavia arctica*

I alt 225 smålommer blev set trækkende. Disse er fordelt på 87 Rødstrubede, 108 Sortstrubede og 31 ubestemte. Max.tallene blev for Rødstrubet Lom 30/9 12 og 1/10 22. For Sortstrubet blev de højeste dagstal 30/9 11, 21/10 12, 24/10 14, 30/10 10 og 31/10 12.

Figur 1. Trækket af Rødstrubet og Sortstrubet Lom, efteråret 1998 (antal pr. 5-døgnperiode).

SORT STORK *Ciconia nigra*

14/8 rastede 2 ungfugle knap en times tid i Gulstav Mose. Det skete under Operation Sydlangeland på et tidspunkt, hvor TV-Fyn var til stede, så om aftenen kunne der ses flotte optagelser af storkene i nyhederne. Det er i øvrigt 4. efterår i træk med denne art på Sydlangeland.

BLISGÅS *Anser albifrons*

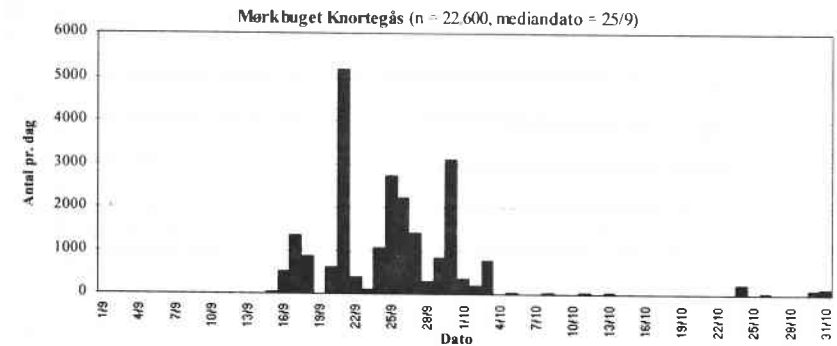
Efter flere års pause sås igen Blisgæs i pæne antal ved Langelands Sydspids. 24/9 rastede 25 i Keldsnor. Dagen efter var dette antal forøget til 123. Herefter sås rastende fugle i vekslende antal i henholdsvis Keldsnor, Klise Nor og Søgård Mose. Ved Dovns Klint sås i alt 240 sydtrækkende Blisgæs med de største tal: 2/10 120 og 10/10 110. Efterårets flotte forekomst skal ses i forbindelse med den megen østenvind omkring månedsskiftet september/oktober.

BRAMGÅS *Branta leucopsis*

Trækmæssigt blev det et meget dårligt efterår for Bramgås. Kun i alt 4052 sås fra sydspidsen i perioden 7/9-24/10. Kulminationen faldt allerede i september (mediandato 26/9), og de bedste trækdage blev 21/9 702, 26/9 1386 og 6/10 406. Eneste større rasttal er fra 4/10, hvor 61 rastede i Keldsnor.

MØRKBUGET KNORTEGÅS *Branta bernicla bernicla*

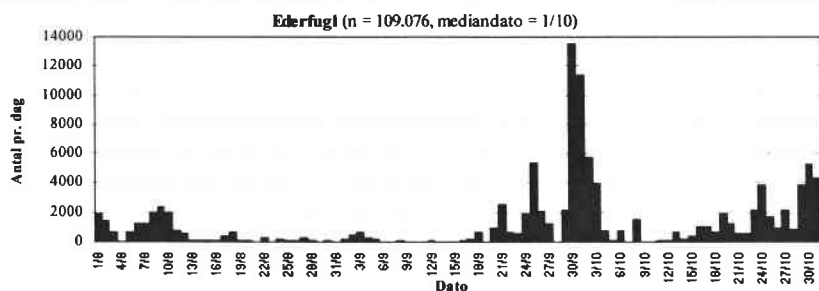
For denne art blev efterårstrækket rigtig pænt med i alt 22.600 trækkende. Ligesom for Bramgås med en tidlig kulmination i september, og allerede 2/9 sås de første 5 trækkende. Der var 4-cifrede trækstal på 6 datoer: 17/9 1193, 21/9 5167, 25/9 1867, 26/9 2223, 27/9 1391 og 30/9 3100. Som sædvanligt var der kun meget få rastende Knortegæs.

Figur 2. Trækket af Mørkbuget Knortegås, efteråret 1998 (antal pr. dag).

EDERFUGL *Somateria mollissima*

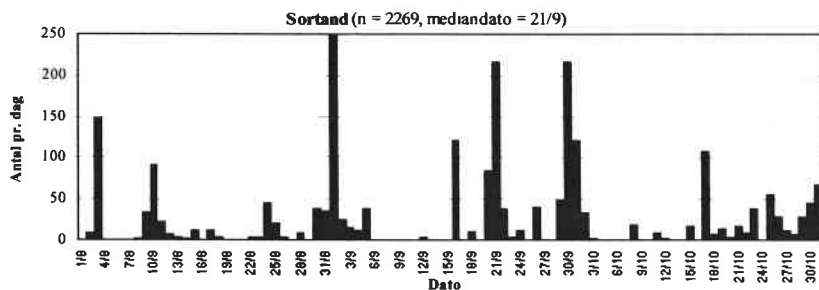
Næsten 110.000 trækkende Ederfugle er en flot efterårstotal. I starten af august var der adskillige dage med træktaal på 1000-2000 fugle. Herefter var der lidt dødt frem til sidst i september, hvor trækket kulminerede: 21/9 2520, 25/9 5381, 30/9 13.555, 1/10 11.400, 2/10 5720 og 3/10 3940 er de højeste dagstal i denne periode. Først 23/10 kommer dagstotalerne igen over 2000. De højeste træktaal i slutningen af oktober: 24/10 3885, 29/10 3880, 30/10 5250 og 31/10 4340. Der var ingen rasttal af betydning i dette efterår.

Figur 3. Trækket af Ederfugl, efteråret 1998 (antal pr. dag).

SORTAND *Melanitta nigra*

2269 trækkende ligger på det normale. Trækket forløb jævnt gennem efteråret, som det stort set plejer. De højeste dagstal (>100): 3/8 148, 1/9 250, 16/9 121, 21/9 217, 30/9 207, 1/10 120 og 17/10 108.

Figur 4. Trækket af Sortand, efteråret 1998 (antal pr. dag).

ALMINDELIG KJOVE *Stercorarius parasiticus*

Der var rigtig gang i trækket af Alm. Kjove i '98: I august sås: 11/8 1 SV, 12/8 4 SV, 14/8 2 V. Så i begyndelsen af september blev det rigtigt godt efter sydlanglandske forhold: 2/9 9 S (heraf 7 i én flok), 3/9 13 S og 5/9 8 S - alle set fra Lunden i østen-vind. I månedsskiftet september-oktober rørte Lunden og kjoerne på sig igen: 30/9 3 S, 1/10 3 S og 3/10 3 S. Festen sluttede med 1 enkelt SV ved Dovns Klint 11/10. De eneste rastende der blev set i løbet af de to måneder var 3 ud for Keldsnor 13/8.

STORKJOVE *Stercorarius skua*

1 lk rastede 20-21/9 ved Dovns Klint og blev igen set passere NØ 27/9.

KJOVE SP. *Stercorarius sp.*

Foruden alle de kjoer, der blev bestemt til Almindelige trak der også 5, som forblev ubestemte: 11/8 1 V, 12/8 2 V begge Dovns Klint, 4/9 1 S Lunden og 28/10 1 SV Dovns Klint. Desuden sås endnu en ubestemt kjoer raste ud for Keldsnor 14/8.

DVÆRGMÅGE *Larus minutus*

De østlige vinde først i september og ved månedsskiftet september-oktober satte ikke kun sit præg på kjoetrækket men tvang også Dværgmåger inden for synsvidde fra Lunden. Den første (ad) gik V 11/8, der kom lidt småryk 12/8, hvor 15 sås trække, men ellers var det Lunden 2/9 med 34 S, 3/9 102 S og 5/9 24 S, der bidrog til den fine sæsontotal. 30/9 gav Lunden 122 S, 1/10 261 S (3. højeste træktaal i Fyns Amt) og 3/10 23 S. 10/10 sås 13 S fra Dovns Klint og dagen efter årets sidste 3 trække samme sted, og der var nået en sæsontotal på 622. I forhold til dette var der ikke mange rastende fugle, højest 2 i Keldsnor 12/10.

RINGDUE *Columba palumbus*

Efterårets Ringduetræk startede så sent som 30/9 med 960 S. Det blev til 8 dage med firecifrede tal, flest 6/10 3575, 24/10 12.230, 27/10 3075, 30/10 5850 og 31/10 7900. Totalen blev på 40.973 duer. Som det fremgår, kom kulminationen meget sent, og der er sandsynligvis trukket mange Ringduer efter sæsonens afslutning.

VENDEHALS *Jynx torquilla*

Som i 1997 sås 4 fugle. De to første var ungfugle, der blev ringmærket i Gulstav Mose hhv. 17/8 og 20/8. Endelig sås 27/8 først en Vende-hals i Gulstav Vesterskov og få minutter senere sås en ved Buns Banke.

SIVSANGER *Acrocephalus schoenobaenus*

I alt blev der ringmærket 40 Sivsangere i perioden 26/7-13/9, og herudover blev en svenskmærket ungfugl aflæst 7/9. De største fangst dage var 8/8 6, 10/8 5 og 15/8 4.

KÆRSANGER *Acrocephalus palustris*

Ikke færre end 294 Kærsangere røg i nettene 26/7-8/9, hvilket formentlig er den hidtil højeste sæsontotal på nogen dansk (nordisk?) lokalitet. De bedste dage var følgende (antal mærkede fugle i parentes): 29/7 50 (18), 3/8 50 (15), 8/8 150 (42), 10/8 200 (59), 14/8 50 (18), 15/8 60 (22) og 16/8 50 (17). Efter 19/8 (7) blev der kun mærket 15 Kærsangere, heraf de 2 i september (6+8/9).

RØRSANGER *Acrocephalus scirpaceus*

Også for Rørsanger blev det den hidtil bedste sæson med 564 ringmærkede fugle. De bedste dage var 8/8 med 250 rastende (58 ringmærket), 10/8 200 (56) og 6/9 150 (38). De sidste 2 (1k) blev fanget 20/9.

Mange Dvärgmåger sås på træk i 98, her en 1K. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Turrappporter

SYDLANGELAND

Ole Tønders tur den 9. maj til Sydlangeland startede for de odenseanske deltageres vedkommende i strid regn, da man mødtes kl. 4.45. Ole blev prompte beordret at skaffe bedre vejr. Hvem han kender står hen i det uvisse, men da man nåede Svendborg, var det tørvejr, og ved ankomsten på P-pladsen kl. 6.00 ved Tryggelev Nor var der solskin, klart og svag sydlig vind. Dette holdt til turen sluttede kl. 12.30, hvor det begyndte at regne igen. I alt deltog 11 personer, for krønikeskriverne kan det oplyses, at det blev DOF-Fyns første tur med overtal af kvinder!

Mens Ole holdt sin velkomsttale, akkompagneret af larm fra lokalitetens mange Gråstrubede Lappedykkere, fløj 165 Bramgæs ind over noret. I Salme Nor var der ikke mange fugle, så man gik ud til det gamle fugletårn. To par Gråænder havde fået ællinger, ellers var ænderne repræsenteret af Pipeand (1 par), Skeand, Troldand, Taffeland og en større flok Hvinænder (ca. 100). Af vadere sås Rødben, Hvidklire og 8 Brushøns, heraf to

hvidkravede hanner. Ved fugletårnet sang en Nattergal, der trods ihærdige "krateftersyn" ikke lod sig se.

Efter Tryggelev tog man til Fredmosen, hvor et Rørhøgepar gav opvisning. 6 Knarænder lå på vandet, og Vandrikserne skreg fra rørene. I en af pilebuskene i rørskovens sås en Sivsanger, nogle få Rørsangere var også på plads. Der er flere Skægmejsepar i Fredmosen, men man skal være hurtig for at få den smukke han i kikkeren. De fleste nåede det. Som sædvanligt (først i maj) var der Bynkefugl, ligesom Gøgen var et ventet indslag. En Havesanger var muligvis årets første i amtet.

Herefter tog man til Dovns Klint, hvor frokost var første punkt, ledsaget af Ingers legendariske kager. Ole fik endda nogle med hjem! Man tog turen gennem østskoven og kiggede ud over et tomt Keldsnor fra Buns Banke. Der stod lidt Storspover på markerne. Tilbage ved klinten fik man årets første Mursejler at se.

Alt i alt fik deltagerne en hyggelig tur med mange flotte fugle.

THURØ REV

Steen Winkels tur til Thurø Rev den 16. maj havde lokket 8 mand af hus. Vejret var fint, til gengæld skulle det vise sig at knibe med at opfylde de ornitologiske løfter: Ingen Pirol i

Grasten Skov, men ellers alle de sædvanlige skovfugle. På Thurø Rev, hvor man opholdt sig et par timer, var der Sortklire, Mudderklire, Rødben, Stor Præstekrave og hele 10 Stenpik-

kere. Også Fiskehejrer fra den nærliggende koloni lod sig se. Forhåbninger om at se Dværgterne fiske, som der var reklameret med, blev gjort til skamme. Til gengæld kunne man se sportsfiskere gøre det samme inde i reservatet, knapt så elegant, især ikke da de måtte tage flugten ved

synet af folk fra Skov - og Naturstyrelsen. På trods af at deltagerne havde nydt såvel natur, fugle og Plettet Gøgeurt, mente Steen ikke, at han ville sende folk hjem uden at have hørt Pirol, så turen sluttede med at høre denne eksotiske fugl på CD fra Steens Opel Kadett.

RAVNHOLT

Hele 60 personer var mødt frem ved Ravnholt Gods den 18. maj for at høre Nattergale. Skytten havde venligt flyttet bukkejagten fra Lindkær Mose til en anden del af skoven, så turen kunne foregå under betryggende forhold. Det var en lun, stille aften, så

lyttebetingelserne var gode. Tre Nattergale sang, den ene tæt på gruppen, ikke så energisk, men det var også først på sæsonen. I skumringen hørte og så man to Skovsnepper som en passende afslutning.

ROMSØ

Søndag den 30. maj mødte 11 mand (m/k) op i Kerteminde Havn for at lade formand Flemming vise rundt på Romsø. Under den halve times sejlad til øen fik man en forvarsel om dårlige vejrudsigtens pålidelighed, den stod på gråvejr og småregn med få pauser. Dette var desværre ikke befordrende for fuglenes sangaktivitet, og ud over 2 Rødstjerner, 3 Gærdesangere, Jernspurve og Tomsangere var der ikke meget liv i småfuglene. En enkelt Almindelig Træløber lod sig overraskende nok se, den Korttaæde Træløber er langt den hyppigste på Fyn. 10 par Hættemåger yngler på øen, vadefuglene var repræsenteret af Rødben og 4 Almindelige

Ryler. På turen rundt om øen sås mange Gravænder og Toppede Skalleslugere, og Tejsten er altid et flot syn, der var hele otte. En anden af øens specialiteter, Hulduen, sang fra skoven, og det lykkedes at få fem at se. Sidst på turen trak en Hvepsevåge nordpå, grundigt mobbet af Stormmåger. Ud over fuglene kunne man glæde sig over øens særprægede natur og de mange (ikke særligt sky) Dædyr, der har ædt af træerne, så højt de kan nå. Det får træerne til at se ud, som om de er klippet af en anlægsgartner, hvilket ikke er tilfældet, da øen er udlagt som naturskov. Derfor er det yderst besynderligt, at en række udgåede løvtræer på øens nordside er

fældet og efterladt, hvor de faldt. I en naturskov er det vel ideen, at træerne skal vælte af sig selv efterhånden som

de går til. Efter godt fire dejlige timer på øen sejlede man tilbage til Kerteminde.

Romsø Østkyst. 5 B 91

Romsøs østkyst i Gunhild Brinks streg.

ÆBELØ

I weekenden den 12.-13. juni var der tur til Æbelø under ledelse af Jens Bækkelund og Birte Sørensen. Sidstnævnte ventede med de 17 turdeltagere ved Jersore, hvor Jens hentede holdet lørdag kl. 15. Folk og bagage blev kørt til Æbelø Holm. Herfra gik man langs Brådet op til gården på Æbelø

for at blive indkvarteret. (Der er et kort over Æbelø i Havrevimpen nr. 2 1999). Bagagen blev kørt! På Brådet sås Klyder, Rødben, Strandskader og Havterner. Efter aftensmaden tog man en kort tur langs nordkysten. Her hørtes Skovhornugleunger og to flotte Tejster lå på vandet. Leret ved nord-

kystens skrænter kan være ret smattet, hvilket nogle måtte sande, da de sank i til knæene, et syn der vakte begejstring hos de uimplicerede. Natten igennem tudede en Natugle. Man stod op tidligt om søndagen og begav sig på tur øen rundt. Af småfugle var Rødstjerter, Kærsanger, Gulbug og Gråsiskan de mest interessante. Også Huldue fik man at se, mens Pirolen holdt sig tavs. I en dam i skoven holdt en Lille Lappedykker til. En Rødrygget Tornskade sad i positur, parrets rede var anbragt, så man fra en "hochstand" kunne se lige ned i den.

DOVNS KLINT OG KELDSNOR

Den 5. september stod Niels Bomholt som leder af den traditionelle efterårstræktur til Sydlangeland. 22 mand m/k mødtes på Dovns Klint kl. 8.00. Vejret var fint med en jævn sydøstenvind, skyfrit, 25°C og 30 km sigt. Gule Vipstjerter og Landsvaler trak ud fra klinten, og 5 sydtrækkende Hvepsevåger gav løfter om, at man havde ramt en af de store rovfugledage. Det skulle dog vise sig at være rovfugletrækket den dag!! En langvarig sydøstenvindsperiode giver ikke stort rovfugletræk ved Dovns Klint, det skal være sydøstenvind i forbindelse med vejromslag. For at fordrive tiden indtil rovfuglene gik i gang, tog man først i Gulstav Mose. Bortset fra en Rødrygget Tornskade var mosen tom, i det hele taget var der ikke mange småfugle den dag, ringmærkeren fangede kun 19 fugle fra nettene

Bortset fra "hochstandene" var eneste minde om øens fortid som jagtområde en Fasan. De andre (14999) er døde, enten naturligt eller via en jægers aktive dødshjælp. Vejret var glimrende, hvilket fik tre modige til at teste badetøjet, det kan oplyses, at det var for tidligt på sæsonen til for alvor at være en fornøjelse. Ved tretiden kørte Jens gruppen tilbage til Fyn efter en god og hyggelig tur, hvor man ud over fuglene også havde haft den fine natur på Æbelø, ikke mindst skrænterne ved nordkysten, at glæde sig over.

ved Keldsnor. Tilbage på klinten holdt observatøren, Erik Dylmer, et lille "foredrag" om trækket de foregående dage, hvilket der skal lyde en stor tak for. Det er i øvrigt ikke ukendt i ornitologiske kredse, at man må tage til takke med minder! Efter Dylmers indlæg fik man en bid mad, her viste en Lærkefalk sig, det er altid en flot fugl at se, når den kommer flyvende med sine lange sabelformede vinger. Næste programpunkt var Keldsnor. Her var der, udover de sædvanlige gæs og ænder, 3 Sorthalsede Lappedykkere og 17 vadefuglearter, bl.a. repræsenteret af Krumnæbbet Ryle, Lille Kobbersneppe, Islandsk Ryle og Strandhjejle. Sidstnævnte viste i flugten de sorte armhuler, "den bruger sort deodorant", mente en af deltagerne. Ivan Beck, der har været med på mange af DOF

Fyns ture, havde lige fået et teleskop i fødselsdagsgave, og han havde da også slæbt det med rundt på kratlusk i Vesterskoven, men ladet det ligge i bilen, mens man var i Keldsnor; det er måske en tvivlsom vane! Ved frokosttid, hvor der stadig ikke var rovfugle i luften, bestemte man sig til at droppe et besøg på Fakkebjerg, og de

Træktur til ?

Overskriften lyver. Den traditionelle efterårstur – i år 12. september - hvor destinationen bestemmes af vejret, blev i år erstattet af en lille tur til Brændegård Sø. Om det skyldtes, at der ikke var fugletræk noget steds i landet, eller om det var fordi turleder Byskov også havde indgået en aftale om at deltage i "Havens Dag" sidst på formiddagen på en planteskole på Tåsinge, skal stå hen i det uvisse. Det lykkedes at sælge for 8 kr. (otte) brochurer på Tåsinge. Samme antal, nemlig 8, mødte op kl. 6.00 ved Brændegård Sø. Den unge Havørn viste sig. Det gjorde en flok jægere også, der fra den nærliggende mark skød flittigt efter de 600 Grågæs, hvis de dristede sig til at gå på vingerne. Talrigeste andeart var Skeand med 300 individer, en enkelt Spidsand og 4 Pibeænder blev det også til. Også Hjejle og Svaleklire viste sig. En gryntende Vandrikse og en Misteldrossel kom også i bogen. Kl. 9.00 skiltes man, det var lige en halv time for tidligt til at se den Vandrefalk, som jog rundt med ænderne til stor glæde for et par odenseanske ornito-

fleste tog hjem. Nogle få valgte at lægge vejen forbi Tryggelev Nor. De blev belønnet med en ung Havørn, der blev heftigt mobbet af et par Musvåger. Man skiltes ved tretiden efter en dag, der viste, at selv om man ikke rammer en stor trækdag på Sydlangeland, så er der altid seværdige fugle i området.

loger, næppe for "rapperne". Ivan Beck og foreningens violinspillende kagebager forlængede turen med et smut til Bøjden Nor. Her var der pænt med Dobbeltbekkasiner, godt 20, og så Hvidklirer, Krumnæbbede Rylere og 5 Klyder lod sig se. Ca. 200 Hjejler fouragerede på de tilstødende marker.

Køb blomster, køb blomster!

Ekskursioner

Tipperhalvøen.

Søndag den 31. okt.

Mødested: Den store Rundkørsel, Odense S kl. 7.45.

Tilmelding til turlleder Niels Bomholt på 62 24 19 59.

Store vidder fyldt med ænder, gæs, gulnæbbede svaner, flokke af småfugle fra det nordlige Skandinavien og en Vandrefalk eller to til at samle og sprede de rastende fugle. Det er, hvad man umiddelbart kan forvente af Tipperne på dette tidspunkt. Men lad os nu se, hvad guiden, der tager imod os på reservatet kl. 10.00, kan vise frem. Varm påklædning er en god ting herude.

Vestfyn rundt.

Søndag den 21 nov.

Mødested: Føns Kirke kl. 9.00.

Tilmelding til turlleder Niels Bomholt på 6224 1959.

Vestfyn har flere traditionelle lokaliteter for Sædgæs, men det varierer noget fra år til år, hvor mange der kan støves op. Desuden er der meget andet at se på på denne del af Fyn, der i det daglige er noget "underbesøgt" af fuglekiggere. Det gælder alkefugle og Bjerg-ænder i Lillebælt samt Ravne, Korsnæb og forskellige rovfugle i skovene.

Ørnetur til søerne.

Søndag den 5. dec.

Mødested: Brændegård kl. 9.00.

Tilmelding til turlleder Erik Ehmsen på 62 64 15 59.

Der er selvfølgelig ingen ørnegaranti, men der er gode chancer for, at det skulle lykkes at få én af Havørnene til skue. Der er desuden pæne muligheder for nordiske gæster i søen, hvis frosten ikke har holdt sit indtog, bla. både Store og Små Skalleslugere. Turen fortsætter til Arreskov Sø, hvis der er stemning for det, og så er der jo også det traditionelle kig på Vandstærrene ved Silkeå. Sidste år sås der hele 6 stk. i begyndelsen af december.

Langtur til ???

Søndag den 23. jan.

Turledere: Flemming Byskov og Michael Mosebo Jensen.

Mødested og -tid meddeles ved tilmelding, som foretages dagen før til Flemming på 6598 2218.

Ideen er at følge naturens luner så tæt, at vi først meget sent beslutter os for i hvilken retning, vi skal. Vi sætter kursen efter den landsdel, hvor der er samlet flest interessante fugle. De tre foregående år, hvor vi har dyrket denne særlige turform, har bragt os til hhv. Sydsjælland, Nordjylland og Vestjylland - alle med særdeles interessante turlister til følge.

Bøjden Nor.

Søndag 13. februar.

Mødested: V. fugletårnet kl. 10.00.

Turledere: Gunnar Knudsen og Birte Sørensen.

Tilmelding til Birte på 65 92 09 12.

På dette tidspunkt kan der være tusinder af Bjergænder i noret, og de kan

ses upåklageligt fra fugletårnet. Desuden ligger der mange Trolde- og Tafelænder, ligesom Sangsvaner og Kanadagæs ofte slår sig ned på lokaliteten. På gode dage kan Lille Skallesluger ligeledes nydes fra dette fine observationssted.

Møder

Kikkertaften

Torsdag den 4. november kl. 19.00 i DOF Fyns lokaler på Risingskolen i Odense.

Tag din kikkert med, få gode råd om kikkerter og teleskoper.

Jim Sørensen fra LEICA DANMARK fortæller og viser Leicas program af kvalitetskikkerter og teleskoper. Flemming Byskov viser sin kikkertsamling af Zeiss kikkerter fra dette århundrede og fortæller lidt kikkerthistorie for DOF-medlemmer.

Øl og vin kan købes - DOF Fyn giver dansk vand, kaffe og the - vor ansatte serverer "Duekager".

Bulgarien 1997-98-99

Torsdag den 18. november kl. 19.00 i DOF Fyns lokaler på Risingskolen i Odense.

"Os", der har været i Bulgarien, kommer og fortæller og viser dias fra turene. Landet er et sandt fugleldorado. Kom og hør om Christoffers møde med den russiske jeep - om grillrestauranter, døde heste og storkeflokkene på op til 10.000 individer og bulgarske ornitologers arbejde med fuglene.

DOF Fyn giver kaffe og the - vor ansatte serverer "Duekager". Bulgarsk vin og Odense kan købes. Den første julegløgg kan forventes.

Fuglequiz

Torsdag den 2. december kl. 19.00 i DOF Fyns lokaler på Risingskolen i Odense.

3 quizkonkurrencer om fine præmier sponsoreret af DOF Fyn. Flemming Byskov leder slagets gang:

1. quiz er for begyndere, en let serie på 36 dias.

2. quiz er for feltfolk, en diasserie af "høj sværhedsgrad". Kom og slå Niels Bomholt, Tim H. Hansen og andre af de tidligere vindere.

3. quiz er om fuglefolk. Diasserie med 36 billeder af fuglefolk (mest lokale). Kender du de fynske ornitologer.

Der vil være præmier til alle. 1. 2. og 3. pladser, blandt andet "Nye fuglebøger".

Øl og vin kan købes – DOF Fyn giver kaffe og the. Vores ansatte serverer "Duekager".

Julefrokost

Fredag den 10. december kl. 19.00 i DOF Fyns lokaler på Risingskolen i Odense. Pris 50 kr.

TEMA: Årets ornitologiske oplevelser, lysbilledeapparatet vil være til rådighed.

Vi hygger – der er ca. 18 pladser i lokalet. DOF Fyn køber ind og vores ansatte serverer let påklædt: Sild – en lun ret – ostebord med tilhørende kaffe og Brandy.

Stortur til Neusiedler See-naturområdet.

Lokalafdelingen i Århus Amt arrangerer en tur til Neusiedler See, Østrig/Un-garn i Kr. Himmelfartsferien 27/5-3/6 år 2000. Det meget fuglerige område er bl.a. kendt for

Tilmelding til Flemming 65982218, de 50 kr. dækker indkøb af sild, brød, pålæg og ostebord.

DOF Fyn giver kaffe, the og "Duekager". Øl/snaps/brandy kan købes ad libitum! Kurt serverer – Flemming er toastmaster – Michael holder foredrag om økologiske honningmadder. Vel mødt til den traditionelle DOF Fyn-julefrokost. Flemming afholder en julekonkurrence, sidste års vinder var Niels Bomholt.

Bogauktion

Torsdag den 27. januar 2000 kl. 19.00 i DOF Fyns lokaler på Risingskolen i Odense.

Vi rydder op på lageret – udlodder bøger, tidsskrifter, fuglekasser, indkomne bogsamlinger m.m.

Har du noget til salg er du velkommen til at medbringe det (afgift til DOF Fyn på 2%). Toastmaster Flemming Byskov.

DOF Fyn modtager gerne dine donationer i form af bøger og tidsskrifter. Kikkerter og teleskoper vil gå til BOF (Bulgarsk Ornitologisk Forening).

DOF Fyn giver kaffe og the, den ansatte serverer "Duekager". Vin, øl og vand kan købes.

Wien (evt. opera/teater mod ekstra betaling for billetter).

De tre første dage i området gennemføres i fællesskab som busture. De efterfølgende dage arrangeres der cykelture rundt i området. Folk der ikke cykler tilbydes andre ture med bus, f.eks. til et naturområde i Ungarn eller til Melk, hvor Østrigs mest velholdte kloster findes.

Turen gennemføres i egen (sove)bus og med halvpension på hotel i det

centralt beliggende Illmitz. Fynboer stiger på bussen i Vejle eller Padborg. Turen gennemføres med min. 25 personer (max. 35 personer). Turens pris er 3950 kr. Man tilmelder sig ved at indbetale et depositum på 1000 kr. til DOF-Århus, Louisevej 100, 8220 Brabrand, gir.nr. 5 51 09 61, mrk. "Østrig". Yderligere oplysninger hos turleder Peter Lange, Tujavej 16, Stjær, 8464 Galten, 86 95 03 41.

Indkaldelse til generalforsamling

Den ordinære generalforsamling i DOF-Fyn afholdes onsdag den 9. februar år 2000 kl. 19.00 i Filmlokalet på Risingskolen, Risingvej 25, Odense C.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Fremlæggelse af revideret årsregnskab for 1999
4. Budget for 2000
5. Valg til bestyrelsen.
Følgende er på valg: Søren Bøgelund, Kurt Due Johansen, Jacob Sterup Andersen og Michael Mosebo Jensen. Alle modtager genvalg.
6. Valg af revisor og revisorsuppleant.
7. Forslag fra medlemmer
8. Eventuelt

Forslag fra medlemmer skal for at kunne gøres til genstand for en generalforsamlingsbeslutning være formanden Flemming Byskov i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.

Efter generalforsamlingen vil Henrik Knudsen, der i mange år har været observatør på bl.a. Langli, Tipperne og Blåvand vise lysbilleder af nogle af de fugle, han har mødt undervejs.

Små pip.....

Tilføjelse til årsrapporten: Ved en beklagelig fejl var det ikke kommet med i årsrapporten for 1998, at Mogens Ribo Petersen og Kirsten H. Lund den 22. august havde 152 Krumnæbbede Ryler i Slambassinet. Dette er ny fynsk rekord.

Husk at indsende dine observationer til årsrapporten for 1999 til Jacob Sterup Andersen, Holmevej 22, 5481 Gislev. Vi forsøger at få observationerne fra "nettet" med, det sker også i de fleste tilfælde; men det kan kikse, som det ses af denne rubriks første pip! Så hvis du vil være sikker på at din observation kommer med, så send den til Jacob.

Ægsamlere: De fleste er måske af den opfattelse, at ægsamlere er et uddøende folkefærd, som havde deres storhedstid for mange år siden. Sådan er det imidlertid ikke. 22. juli 1999 blev der beslaglagt 20.000 æg fra 6 adresser i Nord-sjælland og Midtjylland. Sagen har udløbere til såvel Tyskland som Spanien. Der var adskillige æg fra sjældne danske ynglefugle, bl.a. Blå Kærhøg, Hede-høg, Toplærke, Sortstrubet Bynkefugl og Skægmejsje. Der er altså god grund til at være varsom med offentliggørelse af sjældne ynglefugle og til at være opmærksom på ulovlig aktivitet omkring fuglenes reder. Har man mistanke om, at ægsamlere er på spil, er man velkommen til at kontakte Knud N. Flensted fra DOF på 33 31 05 12 lokal 33.

Et godt initiativ: Ornitologen Lars Rasmussen fra Fåborg tog i sommer kontakt til Fåborg Turistkontor: Var det ikke noget for turister at se de fynske ørne? De tog straks forbindelse til DOF Fyn og lavede opslag om guidede ture til Brændegård Sø. 4 ture i alt har givet flere hundrede turister store oplevelser med ørnene, dog var der ingen ørne på turen den 7. august, hvor man måtte nøjes med en Sort Stork. 20 kr. pr. deltager går ubeskåret til Fugleværnsfonden. Stor tak til Lars, der som tak for initiativet har fået nogle fuglekasser til sin have fra DOF-Fyn.

Opråb fra Flemming Byskov: Hjælp de bulgarske ornitologer. Under flere besøg i Bulgarien (97/98/99) har vi mødt meget engagerede unge ornitologer næsten uden udstyr. En fælles fuglebog, lånt i Sofia, og en gammel militærkikkert var det fineste, vi så. Hertil elendige gamle rustne kikkerter og én lille håndholdt stjernekkert fra Chr. 4.'s tid. Lad os hjælpe disse fattige ornitologer. De mangler håndkikkerter 7/8 x forstørrelser, uanset stand, alt i teleskoper og teleskopstativer. Har du et gammelt kakkelovnsrør, kan det også bruges. Alt i engelsk tekstede fuglebøger har interesse, også Gensbøls rovfuglebog er efter-

spurgt. Ring til Flemming Byskov 65 98 22 18, han vil prompte afhente dine donationer.

Grundlovsarrangement på Sprogø: Vi har god grund til at være glade for vores grundlov og også god grund til at fejre den. Det kan dog undre, at man holdt åben ø på Sprogø i den anledning: En flok på flere tusinde mennesker på øen midt i strandengfuglenes yngletid virker ikke særligt gennemtænkt.

Nyt om Dværggæssene, som blev set den 2. april i Salme Nor, idet mange ornitologer har aflæst fuglenes farveringe. Flokken rastede vinteren igennem ved Petten 40 km nord for Amsterdam. Dagen efter opholdet i på Sydlangeland sås flokken i Blekinge. Næste observation er fra den 10. april på en lokalitet 90 km syd for Stockholm, hvor flokke rastede frem til den 6. maj. De to Bramgæs, som de fulgtes med, blev på lokaliteten, der er yngleplads for Bramgås, og de 15 Dværggæs fortsatte mod Lapland. Det er en flok, som vi formodentligt vil høre mere til næste år, måske kan Tim være på pletten, når/hvis den raster i Salme Nor næste år.

Fjordens dag: Den 12. september afholdt man som i de foregående år "Fjordens Dag" med mange arrangementer rundt omkring. Kurt Due Johansen var vært på Viggelsø, her havde hele 700 gæster fundet hen. Udover det gode vejr kunne de glæde sig over mange fugle, heriblandt 1600 Hjejler, 900 Krikænder og 48 (tidlige) Bramgæs.

Heademåge: Under en fodboldkamp mellem to britiske hold kom en forbiglyvende måge til at ramme en høj bold ind i straffesparksfeltet. Bolden ændrede retning og gik i mål. Fodboldlovene giver ikke mulighed for at annullere scoringen (Politiken, 2. okt.)

Fuglenes dag blev afholdt den 31. maj med arrangementer landet over. Den eneste lokalafdeling, som ikke var på banen var DOF Fyn. Det er en skam, at vi ikke fik udnyttet denne mulighed for at oplyse om fuglene og deres vilkår.

- og husk, fugle skal ses i naturen.....
